

کاربست ترجیحات کاربران در راستای ارتقاء کیفیت پیاده‌راه‌های ساحلی، مورد مطالعاتی: شهر ساحلی بندر گناوه*^۲

سها صیادی^۱ - مهدی خاکزند^{۲*} - محسن فیضی^۳

۱. کارشناسی ارشد معماری منظر، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران.
۲. دانشیار گروه معماری منظر، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
۳. استاد گروه معماری منظر، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۷ تاریخ اصلاحات: ۱۴۰۴/۱۱/۲۹ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۴/۱۲/۰۲ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۲/۲۹

چکیده

گسترش پدیده شهر و شهرنشینی و در پی آن رشد افقی شهرهای ساحلی در لبه آب، سبب بروز پیامدهای ناگوار در ابعاد اجتماعی و زیست‌محیطی در فضای شهرهای ساحلی شده است، به گونه‌ای که در بسیاری از موارد، افت کیفیت فضاهای ساحلی و کاهش حضورپذیری کاربران در این عرصه را به دنبال داشته است. در این میان، پیاده‌راه‌های ساحلی به‌عنوان مرز اتصال‌دهنده فضای شهری و بستر طبیعی ساحل، نقش به‌سزایی در ارتقاء کیفیت تجربه فضایی، تعاملات اجتماعی و پاسخ‌گویی به نیازها و ترجیحات کاربران ایفا می‌کند. با این حال، عدم انطباق کیفی این فضاها با مؤلفه‌های مؤثر بر تجربه حضور کاربران، یکی از چالش‌های اساسی در شهرهای ساحلی به‌شمار می‌رود. پژوهش حاضر با ماهیتی ارزیابانه-تحلیلی، به شناسایی و رتبه‌بندی مؤلفه‌ها و شاخص‌های اجتماعی و زیست‌محیطی مؤثر بر کیفیت پیاده‌راه‌های ساحلی، بر پایه ترجیحات محیطی کاربران، پرداخته است. این پژوهش از نوع ترکیبی (کیفی-کمی) و به روش پیمایشی است. گردآوری داده‌ها از طریق مطالعات اسنادی، طراحی و تحلیل ۱۲۰ پرسش‌نامه با استفاده از تکنیک افتراق معنایی (زوج‌صفتی) انجام پذیرفته است. به منظور تحلیل داده‌ها، از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های تی-یک نمونه‌ای، فریدمن و درصد پاسخ‌دهی کاربران استفاده شده است. براساس نتایج به‌دست آمده، مؤلفه‌های منظر صوت، کنترل و مدیریت آب‌های سطحی، کیفیت آب و سیالیت و انعطاف‌پذیری فضایی در اولویت‌های نخست ترجیحات کاربران قرار دارد. همچنین تمایل بیش‌تر کاربران به فعالیت‌های جمعی و گروهی، اهمیت هم‌نشینی مناسب فضاهای مکث، نشست و حرکت، به همراه کیفیت مبلمان شهری و فعالیت‌های فرهنگی-تفریحی را در ارتقاء تعاملات اجتماعی برجسته می‌سازد. از طرفی پراکندگی فعالیت‌های تفریحی-گردشگری و خدماتی در طول پیاده‌راه نیز سبب ایجاد تنوع و عدم یکنواختی در طول مسیر پیاده می‌گردد. نتایج حاصل از این پژوهش می‌تواند به‌عنوان مبنایی جهت استخراج اولویت‌ها و چارچوب تصمیم‌گیری طراحی در سامان‌دهی پیاده‌راه‌های ساحلی و افزایش حضورپذیری در نوارهای ساحلی مورد استفاده قرار گیرد.

واژگان کلیدی: منظر ساحلی، پیاده‌راه ساحلی، پیاده‌پذیری ساحل، ترجیحات کاربران، کیفیت فضاهای عمومی، کیفیت نوار ساحلی.

* این مقاله مستخرج از مطالعات پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول، با عنوان «طراحی پیاده‌راه ساحلی و بهسازی زیست‌بوم با رویکرد ترجیحات کاربران، (نمونه مورد مطالعه: شهر ساحلی بندر گناوه)» به راهنمایی نویسنده دوم و سوم در دانشگاه علم و صنعت ایران می‌باشد که در سال ۱۴۰۲ به انجام رسیده است.

** E-mail: mkhakzand@iust.ac.ir

۱. مقدمه

با آب قرار دارد (Giovinnazzi and Moretti 2010)؛ همچنین طراحی نوار حاشیه‌ای دریا، منظر ساحلی شهر را نظم و سامان بخشیده و می‌تواند کیفیت حسی و بصری آن را نیز ارتقاء دهد (Bell 1993). مناظر ساحلی افزون بر نقش به‌سزایی که در ارتقاء کیفیت‌های بصری، محیطی و اجتماعی شهر ایفا می‌کند، سبب ایجاد مکان‌های ویژه و فرصت‌های بی‌شمار در خلق فضاهای جمعی و خاطره‌انگیز در فضای شهر نیز می‌گردد (Hashemi 2015).

در دهه‌های اخیر، توجه کاربران ساحلی به چگونگی کیفیت حرکت در لبه آب، نمود دیگری از نقش اجتماعی و زیست‌محیطی پیاده‌راه‌های ساحلی و در پی آن، ارتقاء حضورپذیری نوارهای ساحلی در فضای شهری را سبب شده است. ارتباط دوسویه میان بستر طبیعی در شهرهای ساحلی و کالبد شهر، می‌تواند سبب شکل‌گیری مرز اتصال‌دهنده پویا در این عرصه گردد، به گونه‌ای که قابلیت انطباق (شکل‌پذیری و انعطاف‌پذیری) با رفتار کاربران را داشته باشد و به نحوی ساماندهی گردد که نیازهای کاربران را، ضمن ارتقاء کیفیت‌های زیست‌محیطی و اجتماعی، با بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود برطرف سازد؛ زیرا عدم توجه به این مهم در طی زمان، سبب کم‌رنگ شدن حضور کاربران در کالبد شهرهای ساحلی می‌گردد. در حالی که اخیراً پژوهش‌های بسیاری در زمینه‌ی ترجیحات محیطی کاربران با تمرکز بر مؤلفه‌های شاخص زیست‌محیطی انجام گرفته است، با این حال همچنان مناظر ساحلی شرایط مطلوبی جهت جذب کاربران به این عرصه را دارا نمی‌باشند و نیاز به بررسی مؤلفه‌های شاخص اجتماعی در این مهم نیز احساس می‌گردد. یکی از عمده مسائل مشاهده‌شده در نوار ساحلی بندر گناوه، عدم قابلیت بستر مورد نظر - با توجه به توانایی و ظرفیت طبیعی منحصر به فرد در جذب کاربر - در پاسخگویی به نیازهای کاربران در گروه‌های سنی مختلف می‌باشد. از مهم‌ترین معضلات مشاهده‌شده در این محدوده می‌توان به عدم وجود فعالیت‌های مناسب اجتماعی، فرهنگی و تفریحی برای کاربران، وجود مسیرهای تاریک و خلوت و عدم توجه به منظر شبانه، کیفیت نامناسب مبلمان و مؤلفه‌های خدماتی و همچنین عدم دسترسی مناسب و تعریف مسیر حرکت پیاده در طول نوار ساحل، اشاره کرد. عدم توجه به مؤلفه‌های تأثیرگذار در کیفیت بخشی به لبه آب، سبب بروز بسیاری از مشکلات اجتماعی، زیست‌محیطی، کالبدی و امنیتی و به نوعی باعث زوال ساختارهای زیست‌محیطی و اجتماعی در شهر ساحلی بندر گناوه شده است. توجه به نیاز و ترجیحات محیطی کاربران در ساماندهی و کیفیت بخشی به فضاهای شهرهای ساحلی، افزون بر ارتقاء کیفیت تعامل کاربران با یکدیگر، سبب ارتقاء حس تعلق خاطر کاربران و افزایش حضورپذیری و پویایی در بافت شهر نیز می‌گردد. منظور از ترجیحات محیطی کاربران

در شهرهای معاصر، می‌توان فضاهای عمومی را به عنوان عرصه‌هایی با بیش‌ترین تماس و تعاملات انسانی معرفی کرد که برای اکثریت افراد یک جامعه امکان دسترسی فیزیکی و بصری به آن فراهم می‌باشد (Valizadeh and Andalib 2017). گل^۱ بر این باور است که کارکرد اصلی اینگونه فضاها، فراهم‌سازی محیطی مناسب برای زندگی میان‌ساختمانی است؛ فضایی که امکان انجام فعالیت‌های روزمره غیر برنامه‌ریزی شده، تردد عابران پیاده، مکث‌های کوتاه، بازی و شکل‌گیری تعاملات اجتماعی ساده را فراهم می‌سازد (Gehl 2011). در همین راستا جیکوبز^۲ نیز معتقد است که پیاده‌راه‌ها به عنوان گستره‌ای عمومی در فضای شهری، زمینه‌ای را ایجاد می‌کند تا افراد ناآشنا در قالب یک بستر اجتماعی مشترک در کنار یکدیگر قرار گیرند (Jacobs 1961). از این‌رو می‌توان پیاده‌راه‌ها را به عنوان یکی از نمودهای فضاهای جمعی در بافت شهر، که چگونگی و نوع کیفیت حرکت پیاده در آن بسیار حائز اهمیت است و به عنوان یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین عوامل ارتقاء زیست‌پذیری، حضورپذیری، سلامت و در پی آن امنیت و ایمنی در فضاهای شهری بیان کرد (Wood 2010). مسیرهای پیاده همواره عرصه‌ای را به منظور برقراری تعاملات و رویدادهای اجتماعی، اقتصادی، تفریحی، فرهنگی، و از طرفی دیگر بستری را جهت بیان احساسات و عواطف جمعی به منظور استفاده کاربران در فضای شهری فراهم می‌کند (Naderi and Ebrahim 2015)؛ از این‌رو پیاده‌راه‌ها به عنوان فضاهای خطی می‌باشد که در بافت شهر شکل گرفته‌اند به گونه‌ای که کنترل و تسلط اصلی بر این‌گونه فضاها در اختیار استفاده‌کنندگان پیاده قرار داشته و وسایل نقلیه موتوری صرفاً در مواردی خاص و به منظور ارائه خدمات مورد استفاده قرار می‌گیرد (Cohen 2011). از این رو مسیرهای پیاده عاملی دعوت‌کننده به منظور افزایش تمایل کاربران به حضور در بافت شهر می‌باشد که به صورت مفصلی پویا، سبب ایجاد حس تعلق خاطر در کاربران و همچنین ارتقاء کیفیت مکان در بافت شهر می‌گردد.

محیط پیرامون ما در برگیرنده‌ی همه چیزهایی است که در اطراف ما وجود دارد، اما آن بخشی از محیط که زمینه فعالیت‌های فعلی انسان‌ها محسوب می‌شود و با بسترش در محیط نیز ارتباط دارد، منظر نامیده می‌شود (Bell 1999). مناظر ساحلی را می‌توان مجموعه‌ای از چشم‌اندازهای مرتبط با ساحل و دریا عنوان کرد که شامل محیط زیست دریایی، زیستگاه خشکی در مجاورت لبه آب، و همچنین ابعاد فرهنگی، تاریخی و انسان‌شناختی جوامع ساکن در نواحی پیرامونی آن می‌شود (Farahi Farimani and Haghight Bin 2017) که در این میان‌واژه ساحل شهری به منطقه‌ای از شهر اطلاق می‌گردد که در تماس مستقیم

انجام رسانید، دریافت که مشارکت کاربران ساحلی در زمینه برنامه‌ریزی طرح‌های پیشنهادی نوار ساحلی، می‌تواند سبب بهبود شرایط و کیفیت بصری، و در پی آن افزایش تمایل حضور کاربران در این عرصه گردد. پس از وی (Semeoshenkova and Williams 2011) در پژوهش خود که به منظور سنجش و ارزیابی کیفیت پنج ساحل براساس ترجیحات کاربران در پرتغال به انجام رسید، دریافتند که در تمامی این مناطق اولویت کاربران توجه به فاکتورهای زیست‌محیطی نظیر کیفیت ساحل، کیفیت آب و کیفیت چشم‌انداز طبیعی می‌باشد؛ این در حالی است که (Alves, Benavente, and Ferreira 2014) در سال‌های بعد نیز با نتایجی مشابه پژوهش‌های گذشته مواجه شدند؛ آن‌ها دریافتند که ویژگی‌های زیست‌محیطی و کالبدی در سواحل، از شاخص‌های بسیار مهم و تأثیرگذار در ارتقاء کیفیت مناظر ساحلی است که با افزایش حضور کاربران و استفاده‌کنندگان از این عرصه، شاهد کاهش کیفیت شاخص‌های عنوان‌شده و کاهش کیفیت مؤلفه‌های خدماتی و امکانات رفاهی در نوارهای ساحلی طی گذشت زمان خواهیم بود، و از طرفی دیگر دریافت مالیات بیش‌تر در ازای بهبود کیفیت‌های محیطی و خدماتی-رفاهی بالاتر از سوی کاربران ساحلی نیز مورد قبول واقع نشده است. یک سال بعد (Penn et al. 2016) دریافتند که در میان شاخص‌های مطرح‌شده، کیفیت‌های زیست‌محیطی و اجتماعی، دو شاخص بسیار مهم و تأثیرگذار بر کیفیت مناظر ساحلی است و در میان مؤلفه‌های موجود در این دو شاخص، اهمیت کیفیت آب از شاخص زیست‌محیطی و جلوگیری از ازدحام و شلوغی بیش از حد سواحل از شاخص اجتماعی بسیار مورد توجه است. در پژوهشی دیگر که (Mehranian and Marzuki 2018) به انجام رسانده‌اند، جنبه‌های فیزیکی و مورفولوژیکی سواحل از مهم‌ترین جنبه‌های مورد ارزیابی از دید کاربران مطرح شده است، این در حالی است که مؤلفه‌هایی نظیر چشم‌اندازهای طبیعی، پاکیزگی سواحل و کیفیت آب از شاخص زیست‌محیطی با درجه اهمیت بسیار نزدیک با دو مؤلفه‌ی عنوان‌شده در رتبه دوم، و فعالیت‌هایی نظیر ورزش‌های آبی، شنا و حمام آفتاب از شاخص‌های اجتماعی در رتبه سوم از ترجیحات کاربران قرار دارد.

در ادامه برخی از پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه بهبود کیفیت پیاده‌راه‌ها و شاخص‌های کیفیت سواحل در جدول ۱ گردآوری شده است.

در این پژوهش، مجموعه عوامل و مؤلفه‌هایی است که به اولویت‌ها و ترجیح کاربران در یک فضای شهری اشاره می‌کند.

مسئله اصلی در این پژوهش، عدم انطباق کیفی پیاده‌راه‌های ساحلی با مؤلفه‌های اجتماعی و زیست‌محیطی مؤثر بر تجربه حضور کاربران در لبه آب می‌باشد. پژوهش پیش‌رو ماهیتی ارزیابانه-تحلیلی دارد و با هدف شناسایی، سنجش و رتبه‌بندی ترجیحات محیطی کاربران در پیاده‌راه ساحلی انجام شده است. استفاده از واژه کاربست در عنوان پژوهش، به مرحله پس از تحلیل، و در سطح دلالت‌های تصمیم‌سازی و راهنمایی طراحی مطرح شده است، به بیانی دیگر در این پژوهش با استخراج مؤلفه‌ها و شاخص‌های دارای اولویت از دید کاربران، چارچوبی تحلیلی فراهم شده است که می‌تواند به عنوان مبنایی آگاهانه به منظور هدایت فرآیند ساماندهی و تصمیم‌گیری‌های طراحی در پیاده‌راه‌های ساحلی مورد استفاده قرار گیرد. بنابراین واژه "کاربست" در این مقاله، به معنای بهره‌گیری از نتایج تحلیلی پژوهش در سطح سیاست‌گذاری، مدیریت و راهنمای طراحی نوارهای ساحلی تفسیر می‌شود. ساختار مقاله به گونه‌ای سامان یافته است که پس از طرح مسئله و تبیین ضرورت پژوهش، در بخش مبانی و پیشینه، با هدف ایجاد چارچوب نظام‌مند و درک صحیح از مطالعات و یافته‌های پیشین، مؤلفه‌های شاخص‌های زیست‌محیطی و اجتماعی تأثیرگذار استخراج گردد. در بخش روش‌شناسی، به تشریح رویکرد پژوهش و ویژگی‌های محدوده مطالعه پرداخته شده است و در بخش یافته‌ها، داده‌های جمع‌آوری‌شده از پرسش‌نامه مورد تجزیه و تحلیل قرار داده شده است. پس از آن در جمع‌بندی، بحث و نتیجه‌گیری، نتایج اصلی پژوهش و دلالت‌های آن در ارتقاء کیفیت پیاده‌راه‌های ساحلی و افزایش حضورپذیری کاربران و همچنین دستاوردهای پژوهش به طور خلاصه بیان شده است.

۲. پیشینه پژوهش

در سال‌های اخیر، پژوهش‌های بسیاری در زمینه شناسایی شاخص‌های کیفیت مناظر ساحلی براساس ترجیحات کاربران، به منظور دستیابی به بهبود شرایط زیست‌محیطی نوارهای ساحلی و ارتقاء کیفیت تجربه کاربران از محیط به انجام رسیده است. (Nieman 2008) در پژوهشی که به منظور بررسی اولویت و ترجیحات کاربران ساحلی در محدوده‌ای از سواحل نیویورک به

جدول ۱: پژوهش‌های مطالعه‌شده داخلی و خارجی در زمینه مشابه با پژوهش

نام محقق / سال	عنوان پژوهش	راهبرد پژوهش	هدف	نتایج
Barbosa de Araújo and F Costa (2008)	Environmental Quality Indicators for Recreational Beaches Classification	کمی / کیفی (سنجش فاکتورهای طبقه‌بندی کیفی سواحل)	سنجش و ارزیابی فاکتورهای طبیعی و اقتصادی-اجتماعی در دسته‌بندی کیفیت سواحل تفریحی	بررسی و مطالعه آزمایشی در ۹ منطقه ساحلی: سه سطح مختلف از توسعه (بیش از حد توسعه‌یافته، توسعه‌یافته و کم‌توسعه) با بیان ۶۰ پارامتر در دو سیستم عنوان‌شده، بهترین نشانگرها در مناطق ساحلی کم‌توسعه با میزان دخل و تصرف کم‌تر
Ariza, Jiménez, Sardá, Villares, Pinto, Fraguell, Roca, Martí, Valdemoro, Ballester and Fluvia (2010)	Proposal for an Integral Quality Index for Urban and Urbanized Beaches	کمی / پیمایشی (مطالعات میدانی- طراحی پرسش‌نامه)	سنجش کیفیت سواحل (BQI) به همراه سیستم‌های مدیریت محیطی ساحلی (EMBs)	قوی‌ترین جنبه‌های سواحل ارزیابی‌شده مربوط به درخواست‌های کوتاه‌مدت کاربران و ضعیف‌ترین جنبه‌ها مربوط به پیامدهای فشار انسانی بر منطقه به ویژه مشکلات فرسایشی
Shieh and Alipour Eshliki (2010)	تحلیل عوامل کیفیت بخش محیط گردشگری ساحلی با توجه به معیارهای گردشگری پایدار (مطالعه موردی: سواحل شهر رامسر)	توصیفی- تحلیلی / پیمایشی (مطالعات میدانی و طراحی پرسش‌نامه)	شناسایی شاخصه‌ها و مولفه‌ها کیفیت بخش مناظر ساحلی، براساس ترجیحات کاربران	اهمیت مؤلفه‌های شاخص اجتماعی و گردشگری و تأثیر آن بر کیفیت تعامل و ارتباط کاربران با یکدیگر
Mahmoudi and Alimardani (2015)	نقش مبلمان شهری در ارتقاء کیفیات بصری و زیبایی‌شناختی پیاده‌راه‌های ساحلی، (مطالعه موردی: پیاده‌راه ساحلی شهر بوشهر)	توصیفی- تحلیلی / مطالعات میدانی و طراحی پرسش‌نامه	طراحی فضای شهری، ارتقاء کیفیات‌های محیطی شهروندان	ارتباط معنادار میان نقش مبلمان شهری و ارتقاء کیفیات‌های زیبایی‌شناسی؛ کیفیت مبلمان زیبایی مبلمان شهری عوامل مؤثر بر ارتقاء کیفیت زیبایی‌شناختی پیاده‌راه‌ها
Didehban, Momeni and Niknam (2016)	تعیین اصول طراحی پیاده‌راه با رویکرد سرزندگی (مطالعه موردی: پیاده‌راه بوستان ساحلی رعنا شهرستان دزفول)	توصیفی- تحلیلی	محیط‌های سرزنده و پویا به واسطه پیاده‌راه‌هایی با پتانسیل‌های ارتباطی، عملکردی و فرهنگی	ایجاد پیاده‌راه‌های تفرج‌گاهی، طراحی مسیرهای چندعملکردی، توجه به مناظر طبیعی و تاریخی و خلق بسترهای تعاملی چندعملکردی
Semeoshenkova, Newton, Contin and Greggio (2017)	Development and application of an integrated beach quality index (BQI)	توصیفی- تحلیلی / پیمایشی (مطالعات میدانی و طراحی پرسش‌نامه، سنجش کمی شاخص‌های کیفی با روش تجمیع خطی)	بهبود مداوم کیفیت سواحل، حفظ کیفیت محیط‌های ساحلی و بهبود کیفیت تجربه گردشگران	ارائه یک شاخص یکپارچه کیفیت سواحل (BQI) به منظور ارزیابی کیفیت سواحل در سطوح مختلف شهری، نیمه‌شهری و روستایی با ارائه مؤلفه‌های انسانی و طبیعی با امکان ارزیابی کیفیت محیطی و رفاه و سلامت انسانی
Morales, Lizarraga, Salgado, Hernandez, Grano and Rubio (2017)	Evaluation of beach quality as perceived by users	توصیفی- تحلیلی / پیمایشی (مطالعات میدانی و طراحی پرسش‌نامه)	بهبود کیفیت سواحل و ارزیابی کیفیت محیطی سه ساحل در گوایماس	کیفیت موجود سواحل متفاوت؛ هر سه ساحل نیازمند طراحی و اجرای برنامه‌های مدیریتی خاص؛ ارزیابی کیفیت سواحل توسط کاربران امری مهم؛ زیرا می‌توان اهداف مدیریتی را حمایت کرد- مؤلفه‌های شناسایی‌شده برای ارزیابی سایر سواحل بین‌المللی کاربرد دارد.

نام محقق / سال	عنوان پژوهش	راهبرد پژوهش	هدف	نتایج
Huong, Hoe, Lan, Ha and Dac Ve (2017)	Assessment of beach quality in the northeastern coast of Vietnam by using index method	توصیفی-تحلیلی / پیمایشی (مطالعات میدانی، سنجش کمی شاخص‌ها با روش تجمیع خطی به شیوه وزن‌دهی)	ارزیابی کیفیت‌های ساحلی بر اساس شاخص‌های کیفیت ساحل	کیفیت سواحل در سه زمینه تفریحی، اکولوژی و حفاظت در بین ۹ ساحل: سواحل شنی دارای سطح کیفیت متوسط رو به بالا به جز ساحل دوسون، شناسایی نقاط قوت و ضعف هر یک از سواحل شنی و ارائه راهبردهایی مناسب در جهت بهبود کیفیت سواحل
Lak and Ramezani (2018)	ترجیحات محیطی مردم برای طراحی فضاهای رهاشده زیر پل‌های شهری	کیفی/پیمایشی (مصاحبه)- مطالعات اسنادی	چارچوب مفهومی ترجیحات محیطی کاربران از فضاهای مدیریت‌نشده زیرپل براساس خواست کاربر فضا	مهم‌ترین کیفیت‌های تأثیرگذار بر ترجیح کاربران: آلودگی (هوا و صوتی)- ایمنی و امنیت
Shaaban (2019)	Assessing sidewalk and corridor walkability in developing countries	کیفی/سنجش فاکتورهای ارزیابی پیاده‌راه	سنجش و ارزیابی قابلیت پیاده‌روی پیاده‌راه‌ها و کریدورها فضاهای شهری	ارزیابی کیفیت پیاده‌راه‌های خیابان‌های مختلف (اندازه‌گیری نشانگرهای مختلف موجود در کریدورها و خیابان‌های شهری)
Abedini, Saket Has-sanloui and Azhari (2020)	توسعه گردشگری طبیعی (ساحلی) با رهیافت تقویت پایداری منظر طبیعی (مطالعه موردی: محدوده سد حسنلو نقره)	توصیفی-تحلیلی / پیمایشی (مطالعات میدانی و مصاحبه با متخصصین)	توسعه گردشگری ساحلی در ساحل سد حسنلو نقره از طریق ارتقاء کیفیت پایداری منظر طبیعی	تقویت حضور سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و دولتی بیش‌ترین، و کاهش آلودگی زیست‌محیطی کم‌ترین اهمیت را در بهبود سطح پایداری منظر طبیعی
Rodella and Corbau (2020)	Linking scenery and users' preception analysis of Italian beaches (case studies in Veneto, Emilia-Romagna and Basilicata regions)	کمی/پیمایشی (مطالعات میدانی و طراحی پرسش‌نامه)	ارزیابی کیفیت مناظر ساحلی ایتالیا از جنبه‌های کالبدی و اجتماعی	مهمترین فاکتورهای کیفیت مناظر ساحلی: پاکیزگی ساحل، کیفیت آب و کیفیت بالای خدمات- فعالیت‌های تفریحی، عرض ساحل
Rodella, Albino Madau and Carboni (2020)	The willingness to pay for beach scenery and its preservation in Italy	کیفی/پیمایشی (مطالعات میدانی و طراحی پرسش‌نامه)	ارزیابی کیفیت مناظر ساحلی براساس کلاس‌بندی سواحل از ۱-۵، در ۴۰ ساحل مهم ایتالیا	به دلیل ارزش مناظر و اهمیت حفظ آن در ایتالیا، تمایل کاربران به بهبود کیفیت مناظر ساحلی درجه ۴ و ۵ و سواحل ۱ تا ۳ سواحل با کیفیت ساحلی متوسط رو به بالا
Farajzadeh, Valizadeh, Babaei, Pan-ahi and Azar (2021)	شناسایی عناصر سازنده پیاده‌راه‌های شهری مبتنی بر ادراکات حسی شهروندان (مطالعه موردی: پیاده‌راه تربیت و ولیعصر تبریز)	کمی/ مطالعات میدانی و طراحی پرسش‌نامه	کیفیت ادراک پیاده‌راه‌های شهری با استفاده از مولفه‌های حسی- ادراکی کاربران	اهمیت حواس بصری و ادراکات ذهنی کاربران بر کیفیت پیاده‌راه‌ها
Saadati, Heidar Nattaj and Tavallaci, (2021)	کاربست ترجیحات محیطی کاربران به منظور رهیافتی بر بهبود فضای رودکناره‌های شهری (ساحل بابلرود، شهر بابلسر)	کیفی/پیمایشی (طراحی پرسش‌نامه و مطالعات میدانی)	ایجاد فضای شهری با هویت، زنده و پویا با حداکثر رضایت‌مندی کاربر	شناسایی مؤلفه‌های مزاحم و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر ارتقاء و بهبود کیفیت‌های محیطی از نظر کاربران

۳. چارچوب نظری پژوهش

۳-۱- مناظر ساحلی

بنابر تعریف معاهده اروپا، منظر به بخشی از سرزمین اطلاق می‌گردد که توسط افراد ادراک، و ویژگی‌های آن حاصل برهم کنش عوامل طبیعی و انسانی می‌باشد (Council of Europe 2000). مفهوم لبه در فضاهای شهری، اعم از این که از طریق شکل زمین، عناصر طبیعی، ساختمان‌ها و یا ترکیبی از همه این عناصر شکل گرفته باشد، نقش مهمی در ایجاد تصور ذهنی از یک مکان را در ذهن بازی می‌کند (Lynch 1977). لبه آب در شهرهای ساحلی می‌تواند بستری مناسبی را به منظور گذران اوقات فراغت فراهم آورد، و در راستای شکل‌گیری ارتباط و تعامل میان انسان‌ها، طبیعت و فضای شهر نقش به‌سزایی ایفا کند؛ همچنین این‌گونه فضاها عامل تأثیرگذاری در بازآفرینی مکان‌های جمعی خاطره‌انگیز، ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان، افزایش نشاط و آرامش روانی و ایجاد فرصتی برای فاصله گرفتن از فشارهای روزمره می‌باشد. افزون بر این موارد، لبه آب با تقویت هویت محیطی و حس تعلق به مکان، به افزایش سرزندگی شهری و بهبود کیفیت اکولوژیکی نیز منجر می‌گردد (Abedini, Saket, Hassanlou, and Azhari 2020). از طرفی دیگر سواحل به دلیل دارا بودن سطح بالایی از تنوع زیستی و زیبایی چشم‌انداز، خدمات متنوعی را به کاربران ارائه می‌دهد؛ به نحوی که کاربر می‌تواند به منظور استراحت، سرگرم کردن خود و گذران اوقات فراغت، ورزش و برقراری روابط اجتماعی با دیگر افراد، از سواحل بازدید کند، که این مهم در طولانی مدت سبب دل‌بستگی در افراد و ترمیم روحی آن‌ها می‌گردد (Heidarzadeh, Haghi, and Zarrin 2021). کاربران ساحلی از تماشای چشم‌انداز دریا، دویدن به روی شن‌های نرم، گرفتن آفتاب، انجام فعالیت‌ها و ورزش‌های ساحلی نظیر قایق‌سواری، ماهیگیری، موج‌سواری و غیره لذت می‌برند و این عرصه طبیعی می‌تواند بر سطح سلامت روان کاربران تأثیر مثبتی ایجاد کند (Peng, Yamashita, and Kobayashi 2015). از این رو نوارهای ساحلی را می‌توان تولیدکنندگان مناسبی جهت ارتقاء سلامت روان کاربران در بستر شهرهای ساحلی (Subiza-Perez 2020) و همچنین مناطقی با حداکثر میزان ارزش‌های اجتماعی و زیست‌محیطی بیان کرد، زیرا عرصه طبیعی ساحل طیف گسترده‌ای از تسهیلات، خدمات و امکانات رفاهی برای جوامع و اقتصادهای محلی را نیز فراهم آورده است (Garcia Morales et al. 2018) که نقش به‌سزایی در ارتقاء کیفیت‌های بصری، محیطی و اجتماعی شهر ایفا می‌کند و سبب ایجاد مکان‌های ویژه و فرصت‌های بی‌شمار در خلق فضاهای جمعی و خاطره‌انگیز در شهرهای ساحلی می‌گردد (Hashemi 2015).

۳-۲- شاخص‌های کیفیت سواحل

ارتقاء کیفیت فضایی در نوار ساحلی می‌تواند امکان پیشگیری از فجایع، پیشرفت در گردشگری، بهبود مناظر و محیط زیست و بهبود محیط‌های مسکونی و دسترسی عمومی را فراهم آورد (Chang and Yoon 2017). از این رو به منظور ارزیابی توانایی بصری یک منظره به منظور جذب کاربران به خود، می‌توان از طریق میزان خشنودی و تعامل کاربران با آن منظره، به ارزیابی و سنجش کیفیت‌های بصری چشم‌انداز مورد نظر پرداخت (Fuente de Val, Atauri, and Lucio, 2006). از معضلات زیست‌محیطی که کیفیت نوارهای ساحلی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، می‌توان به تمرکز و رشد جمعیت در نواحی ساحلی و تهدید منابع طبیعی (Loomis and Paterson 2014)، کاهش گونه‌های زیستی و از بین رفتن گونه‌های آسیب‌پذیر (Berque and Osamu 2015)، و گسترش آلودگی‌های زیست‌محیطی در مناطق ساحلی (Samsunlu and Akça 1999)، که از جمله چالش‌های مهم در این مناطق به‌شمار می‌رود، اشاره کرد. افزون بر این موارد، نبود هماهنگی میان منافع ناشی از فعالیت‌های اقتصادی به دلیل بخشی‌نگری در برنامه‌های توسعه (Rudianto and Gušti 2014)، محدودیت دسترسی عمومی به سواحل و کم‌توجهی به نقش مشارکت شهروندان و ذی‌نفعان (Areizaga et al. 2012)، سبب بروز شکاف قابل توجهی میان ظرفیت‌های طبیعی شهرهای ساحلی و الگوهای بعضاً ناسازگار فعالیت‌های انسانی می‌گردد؛ موضوعی که در نهایت شهرهای ساحلی را به سمت بهره‌برداری نادرست از منابع طبیعی موجود و بروز وضعیت‌های بحرانی در بسیاری از این نواحی سوق می‌دهد (Divsalar, Aliakbari, and Bakhshi 2021). از طرفی دیگر فعالیت‌ها و کاربری‌های تفریحی موجود در نوار ساحلی نیز اثرات مستقیم و غیرمستقیم بر روی کیفیت مناظر ساحلی می‌گذارد، به گونه‌ای که عرصه ساحل زمانی که توسط کاربران مورد استفاده قرار می‌گیرد، ساختار و عناصر طبیعی موجود در این عرصه به دلیل بهره‌برداری مداوم کاربران دچار اختلال می‌شود (Barbosa de Araujo and Costa 2006).

۳-۳- پیاده‌راه ساحلی

پیاده‌راه یکی از مهم‌ترین عرصه‌های عمومی در فضای شهر می‌باشد، که در این میان توسعه بی‌رویه و افقی کالبد شهری، افزایش وسایل نقلیه عمومی و خصوصی و کاهش کیفیت‌های زیست‌محیطی، آثار مخرب و زیان‌باری بر ساختار شهر وارد آورده است (Anari, Eghbali, and Moayedfar 2019)، و در پی آن سلامت جسمی و روانی شهروندان را با خطر و تهدیدهای جدی مواجه ساخته است، که این روند در طولانی‌مدت، موجب تردشستگی کاربران پیاده، از فضاهای شهری می‌گردد (Abbaszadeh

دارای تازگی، چالش و رمزآلودگی باشد تا ذهن را به کاوش واداشته و امکان انتخاب را نیز فراهم کند (Beer and Higgins 1999). کاپلان^۴ عوامل پیش‌بینی‌کننده ترجیحات محیطی کاربران را به صورت چهار متغیر بیان می‌کند که شامل انسجام (فهم بی‌درنگ)، پیچیدگی (کشف بی‌درنگ)، خوانایی (درک استنباطی) و رازآمیزی (کشف استنباطی) می‌باشد (Kaplan 1987)؛ به تعبیر دیگر، مهم‌ترین عامل در ترجیحات محیطی کاربران، باز بودن فضا (گشودگی و وسعت فضا)، پناه دادن، میزان محصوریت، انسجام، خوانایی، رازآمیزی، پیچیدگی، و همچنین سن و نمونه‌واری بیان شده است (Herzog and Smith 1988).

ترجیحات کاربران با کیفیت‌های ذهنی در ارتباط است به گونه‌ای که می‌توان اصلی‌ترین عوامل در بیان این کیفیت‌ها را، رضایتمندی، خوشایندی، مشارکت اختیاری و غیره بیان کرد. همچنین از طرفی دیگر عواملی نظیر تجارب، خاطرات، سلاقی، ابعاد فرهنگی و هویتی سازنده تجارب ذهنی کاربران از مفاهیم و موضوعات زیبایی‌شناسانه می‌باشد که کاربر را در نظرگرفتن معیارها و معانی درونی و ذهنی خود، می‌تواند از مناظر و سیمای محیط پیرامون، لذت بصری برد (Lak and Ramezani 2018)؛ به بیانی دیگر، ترجیحات با کیفیت‌های ذهنی افراد مرتبط است و به نوعی مشارکت در محیط را می‌توان نمودی از این کیفیت‌ها عنوان کرد. توجه به ارزش‌ها و معانی نمادین، عامل مهمی در شناخت چگونگی ارتباط و استفاده کاربران با بسترهای موجود در پیرامون خود می‌باشد، که توجه به این مهم در ساماندهی محیط‌های پیرامونی نقش به‌سزایی دارد (Burgess et al. 1988). با گذشت زمان بی‌توجهی به نیازها، خواسته‌ها و انتظارات شهروندان از محیط زندگیشان عدم احساس تعلق آن‌ها به فضاهای شهری را به دنبال دارد، که این مهم موجب بالا رفتن میزان جرایم شهری و کاهش احساس امنیت در فضاهای عمومی می‌گردد (Faizi et al. 2014)؛ از این رو توجه به ترجیحات کاربران در برنامه‌ریزی و طراحی فضاهای عمومی از قبیل فضاهای سبز شهری، پیاده‌راه‌ها، پارک‌های خطی و غیره امری مهم تلقی می‌شود (Chen, Adimo, and Bao 2009)، چرا که شهروندان از محیط شهری خود انتظاراتی دارند که عدم هم‌خوانی آن با واقعیت، منجر به ناسازگاری میان فضاهای شهری و شهروندان می‌گردد (Daniel 2001).

۳-۵- پرسش‌های پژوهش

با توجه به اهمیت ترجیحات محیطی کاربران و نقش پیاده‌راه‌ها در ارتقاء کیفیت فضاهای شهری، پرسش اصلی در این پژوهش چنین مطرح می‌گردد که:
- شاخص‌های کیفیت پیاده‌راه ساحلی با توجه به ترجیحات محیطی کاربران چگونه تعریف می‌شود؟

(and Tamari 2012). مسیرهای پیاده‌نه‌تنها به عنوان یکی از مهم‌ترین بسترهای فضاهای شهری به حساب می‌آید بلکه، برای ادامه حیات و زندگی شهری امری مهم تلقی می‌شود (Woolley 2003). همچنین این مهم اساس تحرک در فضای شهرهای پایدار است که در پی آن مزایای اجتماعی، زیست‌محیطی و اقتصادی را نیز فراهم می‌کند؛ این در حالی است که توأم با این رخداد امکان افزایش تحرک سواره را در بخش‌های از فضاهای شهری محدود می‌کند (Baništer 2008; Capri et al. 2016). از طرفی دیگر به دلایلی ایجاد پویایی و افزایش ارتباط جمعی در بافت شهر، کارکردهای گوناگونی نظیر گذراندن اوقات فراغت، استراحت، بازی و سرگرمی را نیز در خود جای داده است که سبب ارتقاء جذابیت فضاهای شهری در طولانی‌مدت می‌گردد (Saghafi Asl, Haghlesan, and Abdollahzadeh Taraf 2012). پهنه پیاده‌راه مکانی است که افزون بر نقش ارتباطی و دسترسی، بستری را جهت وقوع اقسام مختلف تعاملات اجتماعی پدید می‌آورد به گونه‌ای که افراد با گروه‌های سنی و توانایی‌های متفاوت می‌توانند در حین حرکت، احساس امنیت، آسایش، تناسب و جذابیت مسیر پیاده‌روی را تجربه کنند (Ab-baszadeh and Tamri 2013). از این رو، توجه به حرکت پیاده در کالبد شهر، با نیازها و خواسته‌های کاربران پیاده در می‌آمیزد و می‌تواند به عنوان یکی از مهم‌ترین حقوق طبیعی استفاده‌کنندگان از فضاهای شهری تلقی گردد؛ از این رو توجه به مسئله ارتقاء کیفیت محیط‌های شهری در راستای افزایش رضایتمندی افراد از این محیط‌ها از جنبه‌های مختلف حائز اهمیت است (Rafieian, Sedighi, and Pourmohammadi 2011; Akbarzadeh Moghadam Langarodi, Ahmadi, and Azadeh 2016).

۳-۴- ترجیحات کاربران

فضاهای شهری بخشی از زندگی شهروندان می‌باشد که کیفیت و چگونگی آن تأثیر به‌سزایی بر ادراک کاربران از محیط‌های شهری دارد (Lynch 1977; Naghibi, Ekhlassi, and Faizi 2022). ویژگی‌های بیوفیزیکی محیط، ادراکات و تجربیات کاربران، به عنوان مهم‌ترین عناصر سازنده ادراکات محیطی و ارزیابی سیمای سرزمین به حساب می‌آید، همچنین کیفیت منظر از تعامل و ارتباط میان ویژگی‌های چشم‌انداز و اثرات آن بر کاربران و استفاده‌کنندگان آن ناشی می‌گردد (Daniel 2001). محیط‌های مطلوب انسانی مکان‌هایی می‌باشد که توانایی و قابلیت‌های انسان در آن محیط‌ها، مؤثرتر واقع شده و نیازهای آن‌ها به نحو مطلوب‌تری برآورده شود؛ از طرفی دیگر رضایت کاربران از یک محیط تا حدی زیادی به میزان دسترسی آن‌ها به اطلاعات کافی به منظور درک و شناخت محیط وابسته است، به گونه‌ای که محیط می‌بایست برای استفاده‌کنندگان معنادار، و در عین حال

نظر و مؤلفه‌های مستخرج از مطالعات پیشین، به طراحی پرسش‌نامه پرداخته شده است، که در آن برای هر یک از ویژگی‌های موجود در نوار ساحلی، زوج صفت‌هایی تعریف شده که میزان اهمیت شاخص‌های زیست‌محیطی و اجتماعی موجود در نوار ساحلی را تعیین می‌کند. در این بین کاربران با استفاده از دانش، تجربه زیست، ادراک و احساسات خود به هر یک از شاخص‌ها بر اساس یک بازه عددی مشخص که از ۳- تا ۳+ درجه‌بندی شده است، شدت معنایی هر یک صفت‌ها را مشخص می‌کنند. پیش از توزیع پرسش‌نامه میان کاربران، روایی محتوای پرسش‌نامه مورد نظر توسط پنج تن از متخصصین و اساتید دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت در زمینه شهرسازی، طراحی شهری و معماری منظر مورد ارزیابی و تأیید واقع شده است. در این پژوهش، ۱۲۰ پرسش‌نامه طی سه ماه (فصل بهار) میان ساکنان توزیع شده که پس از جمع‌آوری داده‌های اولیه و با استفاده از آزمون‌های مرتبط از طریق نرم‌افزار SPSS، تمامی داده‌ها حاصل، مورد تحلیل و ارزیابی قرار داده شده است، که پس از طی این فرآیند، نتایج حاصل از این پژوهش استخراج گردیده است.

- بنابر ترجیحات محیطی کاربران، کدام یک از مؤلفه‌های شاخص زیست‌محیطی و اجتماعی، تأثیر به‌سزایی در مطلوبیت پیاده‌راه‌های ساحلی ایفا می‌کند؟

۴. راهبرد پژوهش

راهبرد پژوهش حال حاضر بنابر ماهیت پژوهش، رویکرد و اهداف تعیین شده، در زمینه پژوهش‌های ترکیبی از نوع کمی - کیفی می‌باشد، که به صورت پیمایشی با تکنیک افتراق معنایی^۵ به انجام رسیده است. تکنیک افتراق معنایی یک روش علمی به منظور سنجش معانی، درک و شناخت مفاهیم می‌باشد، که با استفاده از مجموعه مقیاس‌های دو قطبی که در میان هر دو زوج صفت متضاد به صورت یک بازه هفت درجه‌ای قرار دارد، تعیین می‌گردد. در این مهم میزان تجربه شخصی، دانش و فرهنگ لغات شخص پاسخ‌دهنده، در وسعت پاسخ‌دهی بسیار تأثیرگذار است (Osgood, Suci, and Tannenbaum 1967). با توجه به ساختار کلی این تکنیک، و با استناد بر مفاهیم پایه‌ای مستخرج از پژوهش‌هایی که پیش از این در زمینه سنجش کیفیت مناظر ساحلی به انجام رسیده است، و نیز براساس شناسایی ویژگی‌های کالبدی محدوده مورد

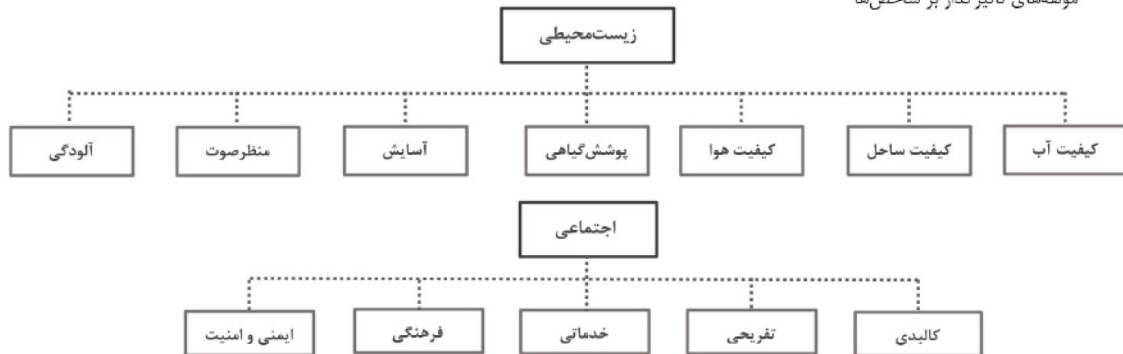
شکل ۱: ساختار مفهومی پژوهش

بیان تصویری ساختار کلی پژوهش (تأثیرگذار بر ساختار طراحی پرسش‌نامه و ارزیابی کمی شاخص‌ها)

هدف کلان: بهبود کیفیت پیاده‌راه‌های ساحلی

شاخص‌ها: زیست‌محیطی - اجتماعی

مؤلفه‌های تأثیرگذار بر شاخص‌ها

۴-۱- شناخت محدوده مورد مطالعه

شهرستان بندرگناوه واقع در استان بوشهر، در همجواری دریای خلیج فارس می‌باشد، که مابین شهر بوشهر و بندردیلم، و به فاصله ۱۸ کیلومتری شرق بندر امام‌حسن واقع شده است. محدوده مورد مطالعه در همجواری مستقیم با حاشیه دریای خلیج فارس و در ضلع شمال

غربی خور بندر گناوه واقع شده است. این محدوده از سه‌راهی خیابان جانبازان آغاز و تا اداره بنادر صیادی امتداد یافته است، که در همجواری این ناحیه امکاناتی نظیر فضاهای خدماتی - رفاهی، تفریحی و اقامتی وجود دارد که محدوده‌ای به طول دو کیلومتر و مساحتی حدود ۳۰ هکتار را در بر می‌گیرد.

شکل ۲: محدوده مورد مطالعه

(<https://wikimedia.org/Bandar-e/Genaveh 1403; Google Earth>)

شکل ۳: سنجش فاکتورهای تأثیرگذار بر ویژگی‌های کالبدی محدوده مورد مطالعه

شکل ۴: نمونه‌ای از طراحی پرسش‌نامه

+۳	+۲	+۱	۰	-۱	-۲	-۳
صفت یکپواختی	بسیار یکپواخت	خیلی یکپواخت	نسبتاً یکپواخت	یکسان	نسبتاً متنوع	خیلی متنوع
صفت تنوع	بسیار متنوع	خیلی متنوع	نسبتاً متنوع	یکسان	بسیار متنوع	صفت تنوع

۵. تحلیل یافته‌های پژوهش

در این پژوهش ۱۲۰ پرسش‌نامه میان کاربران توزیع شده است، که در این میان تعداد ۲۰ نفر از کاربران سوالاتی را بی‌پاسخ گذاشته و یا بعضاً سوالاتی را در میان کلیت سوالات پاسخ داده‌شده رها کردند که این تعداد پرسش‌نامه از بررسی و ارزیابی کلی حذف شده است. همچنین در میان ۱۰۰ پرسش‌نامه تکمیل شده ۵۷ نفر از کل کاربران مرد و ۴۳ نفر زن می‌باشند. در میان پاسخ‌دهندگان ۱۰ نفر دارای مدرک زیردیپلم، ۱۹ نفر دیپلم، ۴۲ نفر مدرک تحصیلات دانشگاهی و ۲۹ نفر نیز دارای مدرک تحصیلات تکمیلی می‌باشد که با توجه به داده‌ها می‌توان

چنین عنوان کرد که درصد بالایی از پاسخ‌دهندگان دارای تحصیلات دانشگاهی و به طور دقیق حدود ۷۱ درصد از این افراد دارای تحصیلات دانشگاهی و ۲۹ درصد نیز دارای تحصیلات دیپلم و زیردیپلم می‌باشند. براساس نتایج به‌دست آمده، ۸۶ درصد از پاسخ‌دهندگان شهروند و ساکن دائمی شهرستان بندرگناوه، ۸ درصد شهروند و ساکن موقت و ۶ درصد نیز گردشگر شناسایی شده است. میانگین سن در این مطالعه برابر با ۳۵-۳۶ سال با انحراف استاندارد ۱۱.۳۴۶ سال تعیین گردیده و جوان‌ترین فرد پاسخ‌دهنده در این مطالعه ۱۵ ساله و مسن‌ترین فرد ۶۵ ساله گزارش شده است.

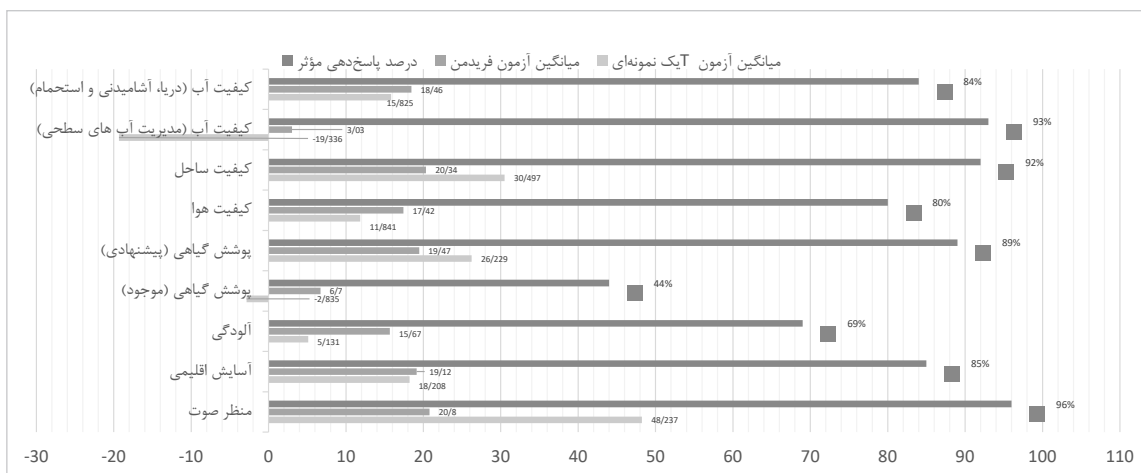
جدول ۲: متغیرهای جمعیت‌شناختی

متغیرهای جمعیت‌شناختی												
فرآوانی	جنسیت		سن			میزان تحصیلات			وضعیت کاربر در جامعه آماری			
	زن	مرد	۱۵-۳۰ سال	۳۰-۶۰ سال	بالتر از ۶۰ سال	زیردیپلم	دیپلم	کارشناسی	تحصیلات تکمیلی	ساکن دائم	ساکن موقت	گردشگر
درصد فرآوانی	۴۳	۵۷	۳۸	۵۸	۴	۱۰	۱۹	۴۲	۲۹	۸۶	۸	۶
کل	۱۰۰		۱۰۰			۱۰۰			۱۰۰			

منفی و مثبت لحاظ می‌شود، به منظور افزایش اعتبار نتایج حاصل، درصد پاسخ‌دهی مؤثر افراد نسبت به هر یک از متغیرها به منظور سنجش تمایل و ترجیحات کاربران نسبت به هر زوج صفت نیز، مورد ارزیابی و بررسی قرار گرفته است. پس از انجام آزمون‌های مرتبط و سنجش و ارزیابی میانگین داده‌های مورد نظر و همچنین با بهره‌گیری میزان درصد پاسخ‌دهی مؤثر کاربران به هر یک از مؤلفه‌های عنوان‌شده برای هر شاخص، داده‌های مورد نظر در سه گروه اصلی ارزیابی شده است، که این مهم شامل نظرات مثبت کاربران که در بازه ۲+ تا ۳+ و نظرات منفی در بازه ۲- و ۳- را در بر می‌گیرد و شامل طیف "خیلی" و "بسیار" در پرسش‌نامه اصلی می‌گردد و همچنین دسته دوم که شامل نظرات خنثی کاربران است بازه ۱-، صفر و ۱+ را در برگرفته و شامل طیف "یکسان" تا "نسبتاً" می‌باشد. اهمیت بیان طیف پاسخ‌دهی کاربران از آن جهت که نشان‌دهنده گرایش و تمایل هر یک از افراد به زوج صفت‌های بیان‌شده از ویژگی‌های موجود در محدوده مطالعه می‌باشد، حائز اهمیت است و از طرفی دیگر اعتبار آزمون فریدمن بر اساس بیان درصد پاسخ‌دهی کاربران حفظ شده و اولویت و اولویت‌بندی هر یک از مؤلفه‌ها را با دقت بالاتری بیان می‌کند. در این ارزیابی، درصد پاسخ‌دهی مؤثر کاربران که شامل طیف "خیلی" و "بسیار" می‌باشد، در اولویت‌بندی مؤلفه‌ها مورد استفاده قرار گرفته است.

به منظور سنجش وضعیت نرمالیتی داده‌ها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۶ استفاده شده است، که بنا بر ساختار کلی این آزمون، فرض صفر نرمال بودن و فرض مقابل عدم نرمال بودن داده‌ها را نشان می‌دهد، همچنین در صورتی که سطح معناداری sig کم‌تر از ۰.۰۵ باشد، فرض نرمال بودن داده‌های سوال رد می‌شود. براساس نتایج این آزمون، تمامی سوالات طراحی‌شده در این پرسش‌نامه دارای سطح معناداری sig کم‌تر از ۰.۰۵ می‌باشد؛ بنابراین برخی سوالات توزیع نرمال ندارد که این نتایج پیش‌تر با نتایج حاصل از چولگی و کشیدگی سوالات مطابقت داشته است، زیرا اکثر متغیرهای این پرسش‌نامه چوله و کشیده بودند و به نوعی از حالت نرمال خارج شده است. این در حالی است که برخی دیگر از سوالات دارای سطح معناداری sig بیش‌تر از ۰.۰۵ می‌باشد. در شرایطی که داده‌ها نرمال نباشد، نمی‌توان از آزمون‌های پارامتری جهت سنجش داده‌ها استفاده کرد و می‌بایست به منظور حفظ اعتبار نتایج، از آزمون‌های غیرپارامتری نظیر فریدمن^۷ استفاده شود. اما بنا بر قضیه حد مرکزی و با توجه به این مهم که تعداد داده‌ها بیش از ۳۰ متغیر و در برخی سوالات دارای حالت نرمال می‌باشد، می‌توان از آزمون پارامتری تی یک‌نمونه‌ای^۸ به منظور سنجش داده‌ها استفاده کرد. از این رو داده‌های حاصل از این دو آزمون به صورت مقایسه‌ای رتبه‌بندی شده است و از آنجایی که در هر دو آزمون، تأثیر داده‌های حاصل از متغیرهای

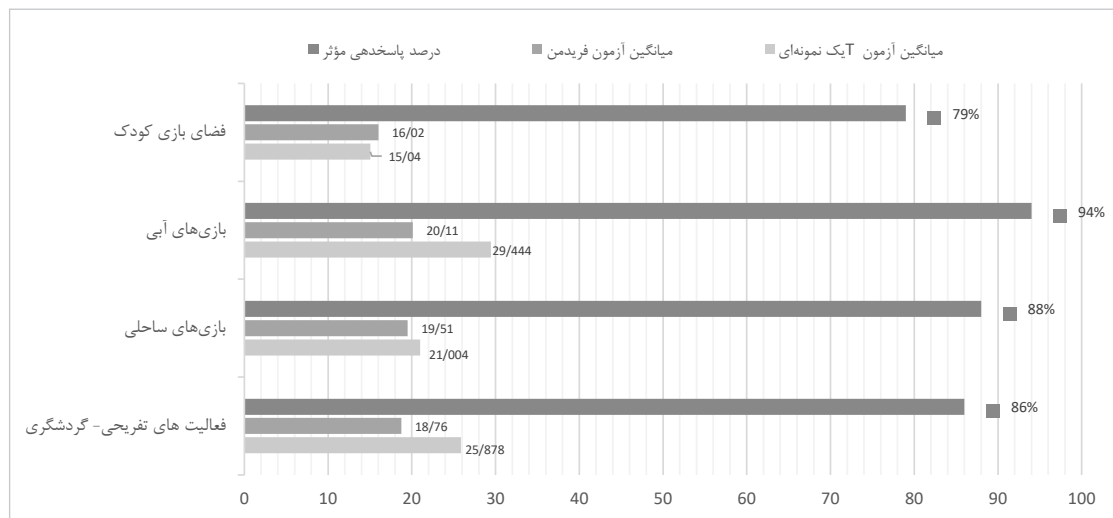
شکل ۵: نمودار وزن‌دهی مؤلفه‌های شاخص زیست‌محیطی براساس میانگین آزمون‌های انتخابی و درصد پاسخ‌دهی

است. مؤلفه‌هایی نظیر پوشش گیاهی مناسب با اقلیم و بستر، آسایش اقلیمی و کیفیت هوا با درصد پاسخ‌دهی مؤثر بالای ۸۰ درصد در رتبه دوم و همچنین کنترل آلودگی‌های موجود در محدوده مورد نظر، با درصدی بالای ۶۰ درصد در رتبه سوم قرار گرفته است. نارضایتی کاربران از محدود و مناسب نبودن پوشش گیاهی موجود و همچنین فقدان تراکم و گستردگی فضای سبز مناسب در این بستر، سبب شده است که پوشش گیاهی موجود در سایت با درصدی کمتر از ۵۰ درصد در پایین‌ترین اولویت قرار گرفته و تمایل به احیاء و ایجاد بسترهای کاشت متنوع و مناسب با اقلیم و بوم منطقه مورد نظر، در اولویت بالاتری قرار گیرد.

در سنجش و ارزیابی مؤلفه‌های بیان‌شده در شاخص زیست‌محیطی، توجه به منظر صوت، کیفیت آب و کیفیت ساحل از فاکتورهای بسیار مهم در این شاخص می‌باشد؛ به گونه‌ای که بالاترین میزان توجه کاربر با درصد پاسخ‌دهی مؤثر بالای ۹۰ درصد را به خود اختصاص داده است. بنابر ترجیحات کاربران، کنترل و مدیریت آب‌های سطحی و جلوگیری از ورود فاضلاب، پساب و آب‌های خاکستری به دریا، عامل بسیار مهمی در ارتقاء کیفیت زیست‌محیطی ساحل به‌شمار می‌رود. این نگرش درحالیست که فاکتورهای دیگری از کیفیت آب که در برگزیده مؤلفه‌هایی نظیر میزان پاکیزگی آب دریا، دسترسی به آب آشامیدنی و استحمام می‌باشد را با درصدی بالای ۸۰ درصد در درجه دوم اهمیت قرار داده

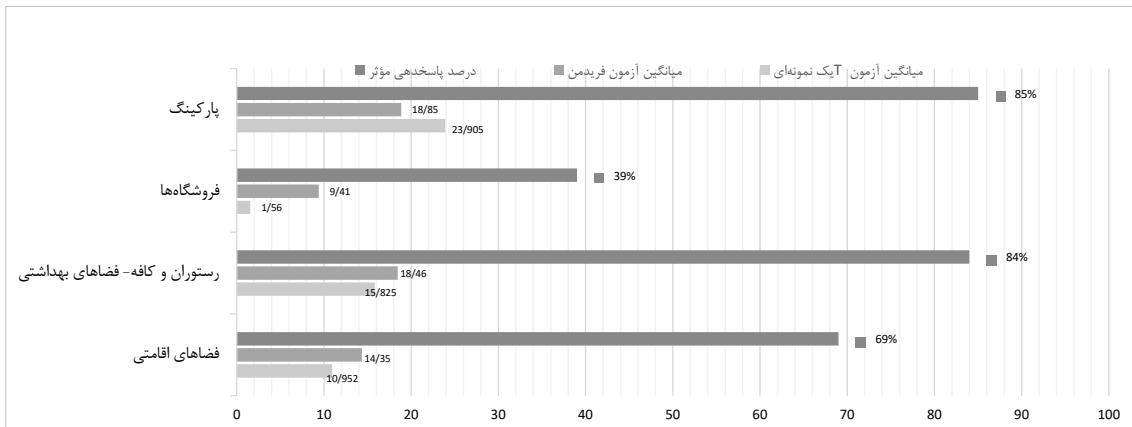
شکل ۶: نمودار وزن دهی مؤلفه تفریحی از شاخص اجتماعی براساس میانگین آزمون‌های انتخابی و درصد پاسخ‌دهی

در رتبه سوم از ترجیحات کاربران قرار دارد. در میان پاسخ‌های کاربران، تمایل به ایجاد بستری جهت بازی و تفریحات آبی میان هر دو گروه جنسیت به طور متعادل دیده می‌شود. این مهم در حالیست که در مؤلفه بازی‌های ساحلی تمایل آقایان به منظور ایجاد زمین‌های بازی فوتبال و والیبال ساحلی به مراتب بیش‌تر از خانم‌ها و از طرفی تمایل خانم‌ها به ایجاد فضاهای بازی برای کودکان در کنار فضاهای مکث و حرکت درصد بالاتری با به خود اختصاص می‌دهد.

در ارزیابی مؤلفه تفریحی از شاخص اجتماعی، تمایل به تفریحات و بازی‌های گروهی و جمعی بیش‌ترین میزان توجه کاربران در هر دو جنسیت را به خود اختصاص داده است. براساس میانگین آزمون‌های فریدمن و تی یک‌نمونه‌ای، تمایل به ایجاد بستری به منظور انجام بازی‌های آبی با درصد بالای ۹۰ درصد در اولویت نخست کاربران می‌باشد. فعالیت‌ها و بازی‌های ساحلی همچنین فعالیت‌های تفریحی - گردشگری با درصد بالای ۸۰ درصد در رتبه دوم و ایجاد فضای بازی کودکان با درصد بالای ۷۰

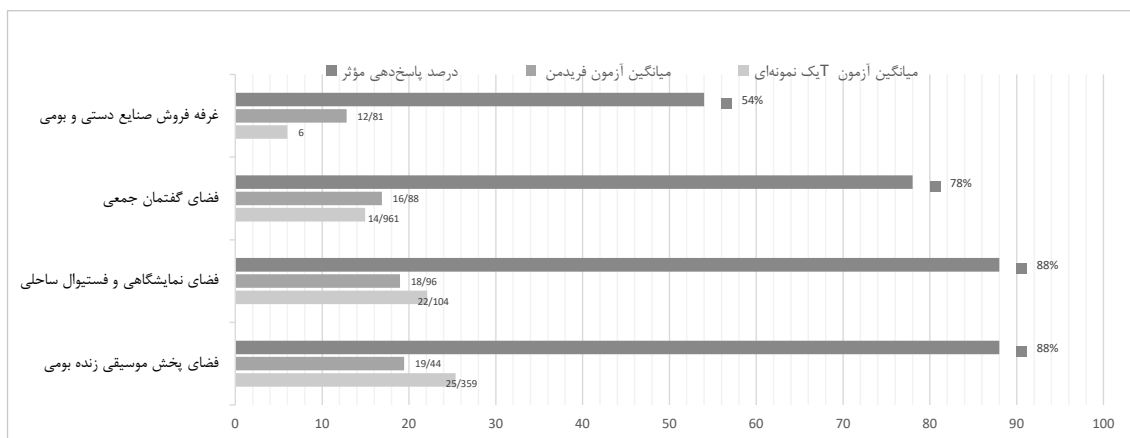
شکل ۷: وزن‌دهی مؤلفه خدماتی از شاخص اجتماعی براساس میانگین آزمون‌های انتخابی و درصد پاسخ‌دهی

پاسخ‌دهی بالای ۸۰ در اولویت نخست و پس از آن وجود کمپ‌های اقامتی موقت و فضاهای مکث و نشست در رتبه دوم قرار گرفته است. ایجاد فروشگاه‌هایی که بتواند نیازهای اولیه کاربران را نیز برطرف سازد با ۳۹ درصد رتبه سوم از این ارزیابی قرار دارد.

نتایج سنجش و ارزیابی مؤلفه خدماتی نشان‌دهنده آن است که یکی از فاکتورهای مهم در ارتقاء کیفیت پیاده‌راه‌های ساحلی فراهم آوردن فضایی جهت پارک ماشین و وسیله نقلیه کاربران می‌باشد. در بیان ترجیحات و اولویت کاربران توجه به حضور پارکینگ، ایجاد رستوران و کافه، و همچنین دسترسی به فضاهای بهداشتی با درصد

شکل ۸: نمودار وزن‌دهی مؤلفه فرهنگی از شاخص اجتماعی براساس میانگین آزمون‌های انتخابی و درصد پاسخ‌دهی

افزون بر این مهم، توجه به فضاهایی جهت گفتمان جمعی افراد با درصد بالای ۷۰ در رتبه دوم قرار گرفته است، که نشان از تمایل بیش‌تر کاربران به برقراری تعاملات گروهی نسبت به فضاها و فعالیت‌های فردی می‌باشد و پس از آن نیز وجود غرفه‌های فروش صنایع دستی و بومی بندرگناوه با درصدی بالای ۵۰ در رتبه سوم قرار دارد.

در مؤلفه فرهنگی از شاخص اجتماعی، فضای پخش موسیقی زنده بومی و بستری جهت برپایی فضاهای نمایشگاهی و فستیوال‌های ساحلی، با درصد بالای ۸۰ در رتبه نخست از ترجیحات کاربران قرار دارد. اهمیت این مؤلفه‌ها در میان کاربران، زنده کردن تاریخ و باورهای قومی و منطقه‌ای بندرگناوه می‌باشد، و از طرفی دیگر سبب ارتقاء و بهبود شرایط تعامل جمعی افراد با یکدیگر است.

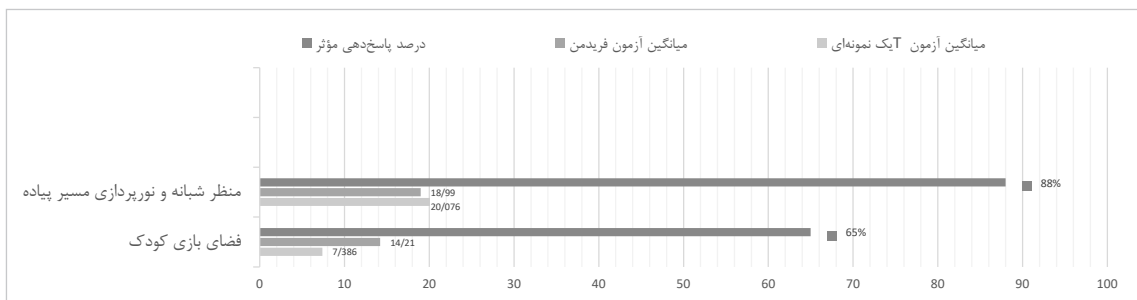
شکل ۹: نمودار وزن‌دهی مؤلفه کالبدی از شاخص اجتماعی براساس میانگین آزمون‌های انتخابی و درصد پاسخ‌دهی

درصدی بالای ۴۰ در رتبه چهارم قرار گرفته است. بنابر ترجیحات محیطی کاربران، آنچه که سبب می‌شود فضای لبه آب بستر مناسبی را برای حضور کاربران فراهم کند، استفاده از فرم‌ها، مبلمان و عناصری است که بیش‌ترین هماهنگی را با بستر ساحل داشته باشد و باعث تخریب و از بین رفتن ساختار زیست‌محیطی نوار ساحل نشود. همچنین بهتر است از فرم‌ها، بسترهای کاشت، مبلمان و عناصری استفاده شود که ضمن محدود نکردن ارتباط بصری و فیزیکی کاربران با لبه ساحل و دریا، نیازهای کاربران را نیز برطرف، و سبب ساماندهی مناسب لبه آب نیز گردد.

براساس نتایج حاصل از ارزیابی مؤلفه‌ی کالبدی از شاخص اجتماعی، سیالیت و انعطاف فضایی با درصدی بالای ۹۰ بیش‌ترین میزان اهمیت و توجه را دارا می‌باشد. پس از آن توجه به چگونگی طراحی، متریال و کیفیت مبلمان‌های شهری با ۸۹ درصد پاسخ‌دهی مؤثر، همنشینی مناسب فضاها (نشست، مکت و حرکت)، تفکیک فضا و عملکردها و همچنین تنوع فضایی (کالبدی) با درصدی بالای ۸۰ درصد در رتبه دوم از ترجیحات کاربران می‌باشد. اهمیت و توجه به چگونگی دسترسی و ارتباط میان فضاها و عملکردهای مختلف با درصدی بالای ۵۰ در رتبه سوم و پس از آن اتمسفر و حس فضا و تنوع بصری فضاها با

شکل ۱۰: وزن‌دهی مؤلفه ایمنی و امنیت از شاخص اجتماعی براساس میانگین آزمون‌های انتخابی و درصد پاسخ‌دهی

در حالی است که ایمنی و امنیت موجود در فضاهای بازی کودک با وجود اهمیت بالا نزد کاربران، با درصدی بالای ۶۰ در رتبه دوم قرار گرفته است.

۵-۱- جمع‌بندی و بحث

مناظر ساحلی یکی از ارزش‌ترین بسترهای طبیعی در بافت شهرهای ساحلی است، که به دلیل همنشینی تعامل‌محور میان عناصر طبیعی و کالبد شهر، همواره مورد توجه کاربران شهرهای ساحلی اعم از شهروندان و گردشگران می‌باشد. پیاده‌روی یکی از ابتدایی‌ترین نمود حضور و حرکت کاربران در فضاهای شهری بیان می‌شود و

نتایج بررسی‌های مؤلفه ایمنی و امنیت از شاخص اجتماعی نشان‌دهنده اهمیت این مؤلفه در میان کاربران به‌ویژه در خانم‌ها می‌باشد. به گونه‌ای که یکی از فاکتورهای مهم حضور کاربران در فضاهای شهری وجود ایمنی و امنیت آن‌ها در مدت زمان حضور در فضاهای باز شهری بیان می‌شود. بنابر نظر کاربران، توجه به منظر شبانه و نورپردازی مناسب در مسیر پیاده‌راه، بخش‌های مختلف دسترسی‌ها، عملکردها و فعالیت‌های متنوع سبب ارتقاء ایمنی و امنیت فردی کاربران در طول پیاده‌راه ساحلی می‌گردد، از این رو این مؤلفه درصدی بالاتر از ۸۰ را در بر گرفته و در اولویت نخست کاربران قرار دارد؛ این مهم

پیاده‌راه‌های ساحلی به دلیل فراهم آوردن امکان مشاهده چشم‌اندازهای زیبا، درک لذت‌های بصری نشأت گرفته از طبیعت موجود و همچنین حرکت در امتداد طولی ساحل و از طرفی دیگر، افزون بر اهمیت جنبه‌های اجتماعی، تأثیر به‌سزایی نیز بر جنبه‌های زیست‌محیطی مناظر ساحلی ایفا می‌کند و همواره مورد توجه کاربران و استفاده‌کنندگان از این عرصه می‌باشد. با توجه به نتایج حاصل از پژوهش‌هایی که تا کنون در زمینه پیاده‌راه‌های ساحلی و شناسایی شاخص‌های تأثیرگذار بر کیفیت سواحل، انجام گرفته است می‌توان به اهمیت دو شاخص اجتماعی و زیست‌محیطی در طراحی و ساماندهی نوارهای ساحلی اشاره کرد، که توجه و لحاظ کردن مؤلفه‌های این دو شاخص، در بهبود کیفیت پیاده‌راه‌های ساحلی بسیار تأثیرگذار بوده و از پس آن، ارتقاء حضورپذیری کاربران در نوار ساحلی را نیز به دنبال خواهد داشت.

با توجه به نتایج حاصل از پرسش‌نامه و سنجش و ارزیابی داده‌های استخراج‌شده و همچنین تحلیل پژوهش‌هایی که تا کنون در این زمینه به انجام رسیده است، ضمن تأیید نتایج مطالعات (Semeoshenkova and Williams 2011) در زمینه اهمیت مؤلفه‌های شاخص زیست‌محیطی براساس ترجیحات کاربران بر بهبود کیفیت مناظر ساحلی، در نظر گرفتن مؤلفه‌های شاخص اجتماعی نیز در ارتقاء کیفیت ارتباط جمعی کاربران و حضورپذیری در نوارهای ساحلی مؤثر است، و از طرفی دیگر نتایج حاصل از سنجش ترجیحات کاربران در شهر ساحلی بندر گناوه نشان‌دهنده آنست که تمایل کاربران به مشارکت در ساماندهی مناظر ساحلی می‌تواند سبب ارتقاء کیفیت‌های زیست‌محیطی در عین افزایش تمایل به حضور در این عرصه گردد که این نتایج، نتایج مطالعات (Alves, Benavente, and

2014) را که با افزایش حضور کاربر در مناظر ساحلی در طولانی‌مدت سبب کاهش کیفیت شاخص‌های زیست‌محیطی و اجتماعی می‌گردد، نقض می‌کند زیرا براساس ترجیحات کاربران در نوار ساحلی بندر گناوه، مشارکت کاربران در ساماندهی این عرصه می‌تواند سبب افزایش حس مسئولیت و تعهد هر یک از کاربران نسبت به منظر ساحلی شهر گردد. پیرو نتایج حاصل از پژوهش (Penn et al. 2016)، توجه به مؤلفه‌هایی نظیر کیفیت آب، کیفیت ساحل و کیفیت هوا می‌تواند نقش به‌سزایی در بهبود کیفیت مناظر ساحلی ایفا کند؛ این در حالی است که پژوهش حاضر افزون بر تأیید این نتایج، مؤلفه‌های دیگری نظیر عوامل تأثیرگذار بر منظر صوت، پوشش گیاهی مناسب با اقلیم و بوم، توجه به عوامل بهبود آسایش اقلیمی و عوامل تقلیل‌کننده آلودگی‌های محیطی را از فاکتورهای تأثیرگذار بر این مهم بیان می‌کند. براساس تحلیل و ارزیابی داده‌های مستخرج از پرسش‌نامه، می‌توان مؤلفه‌های تأثیرگذار بر شاخص‌های زیست‌محیطی و اجتماعی را براساس میانگین آزمون‌های تی یک‌نمونه‌ای، فریدمن و همچنین درصد پاسخ‌دهی مؤثر کاربران در شش گروه رتبه‌بندی کرد که در این رتبه‌بندی، گروه ۱ به مؤلفه‌های بالای ۹۰ درصد، گروه ۲ بالای ۸۰ درصد، گروه ۳ بالای ۷۰ درصد، گروه ۴ بالای ۶۰ درصد، گروه ۵ به بالای ۵۰ درصد و در نهایت گروه ۶ به مؤلفه‌های کم‌تر از ۵۰ درصد پاسخ‌دهی مؤثر رتبه‌بندی می‌شود. هدف اصلی از این رتبه‌بندی، سهولت دسترسی طراحان و معماران منظر به مؤلفه‌های تأثیرگذار در بهبود طراحی مناظر ساحلی به طور خاص، پیاده‌راه‌های ساحلی و همچنین ارائه چارچوبی جهت تصمیم‌گیری به منظور نیل به طراحی‌های پایدار در شهرهای ساحلی می‌باشد.

جدول ۳: رتبه‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر طراحی مناظر ساحلی از شاخص‌های زیست‌محیطی و اجتماعی

رتبه‌بندی	درصد پاسخ‌دهی مؤثر	مؤلفه‌ها
۱	بالاتر از ۹۰	منظر صوت (۹۶ درصد)؛ تفریحی (ورزش‌های آبی) (۹۴ درصد)؛ کیفیت آب (کنترل و مدیریت آب‌های سطحی) (۹۳ درصد)؛ کالبدی (سیالیت و انعطاف فضایی) (۹۱ درصد)
۲	بالاتر از ۸۰	پوشش گیاهی (کاشت گیاهان بومی و غیره) (۸۹ درصد)؛ کالبدی (کیفیت مبلمان شهری) (۸۹ درصد)؛ تفریحی (بازی‌های ساحلی) (۸۸ درصد)؛ فرهنگی (فضای پخش موسیقی و فضای نمایشگاهی) (۸۸ درصد)؛ ایمنی و امنیت (مسیر پیاده‌راه- منظر شبانه و نورپردازی) (۸۸ درصد)؛ تفریحی (کاربری‌ها و فعالیت‌های تفریحی- گردشگری) (۸۶ درصد)؛ خدماتی (پارکینگ) (۸۵ درصد)؛ آسایش اقلیمی (۸۵ درصد)؛ کیفیت آب (پاکیزگی آب دریا، آب تمیز جهت استحمام، و آب آشامیدنی) (۸۴ درصد)؛ خدماتی (رستوران و کافه، و فضاهای بهداشتی) (۸۴ درصد)؛ کالبدی (تفکیک فضا و عملکرد) (۸۲ درصد)؛ کالبدی (همنشینی فضاهای مکث، نشست و حرکت) (۸۲ درصد)؛ کالبدی (تنوع فضایی) (۸۰ درصد)؛ کیفیت هوا (۸۰ درصد)
۳	بالاتر از ۷۰	تفریحی (فضای بازی کودک) (۷۹ درصد)؛ فرهنگی (فضاهای گفت‌وگو و ملاقات گروهی) (۷۸ درصد)

رتبه‌بندی	درصد پاسخ‌دهی مؤثر	مؤلفه‌ها
۴	بالتر از ۶۰	آلودگی (۶۹ درصد)؛ خدماتی (فضاهای اقامتی) (۶۹ درصد)؛ ایمنی و امنیت (فضای بازی کودکان) (۶۵ درصد)
۵	بالتر از ۵۰	کالبدی (دسترسی و ارتباط فضایی) (۵۹ درصد)؛ فرهنگی (غرفه‌های فروش صنایع دستی و بومی) (۵۴ درصد)
۶	کم‌تر از ۵۰	کالبدی (اتمسفر و حس فضا) (۴۸ درصد)؛ پوشش گیاهی (موجود) (۴۴ درصد)؛ تنوع فضایی (بصری) (۴۰ درصد)؛ خدماتی (فروشگاه‌ها) (۳۹ درصد)

۶. نتیجه‌گیری

براساس نتایج حاصل از ارزیابی و بررسی ترجیحات محیطی کاربران از مؤلفه‌های زیست‌محیطی و اجتماعی، می‌توان چنین عنوان کرد که، کاربران و استفاده‌کنندگان از مناظر ساحلی مؤلفه‌های اجتماعی را پس از مؤلفه‌های زیست‌محیطی از فاکتورهای مؤثر در جذب کاربر به این عرصه بیان می‌کنند و یکی از عوامل مهم در بهبود کیفیت پیاده‌راه‌های ساحلی، چگونگی کیفیت هر یک از مؤلفه‌ها در بستر مورد نظر می‌باشد. مؤلفه‌های شاخص زیست‌محیطی با بالاترین میزان اهمیت در هر دو جنسیت مرد و زن، به نوعی بیان‌کننده تمایل کاربران و شهروندان به حفظ بستر طبیعی موجود و نوار ساحلی شهر می‌باشد و اهمیت شاخص اجتماعی را وابسته به کیفیت‌های زیست‌محیطی بیان می‌کند، زیرا بسیاری از فعالیت‌هایی که سبب ارتقاء کیفیت شاخص اجتماعی در مناظر ساحلی می‌گردد؛ نظیر فعالیت‌ها و ورزش‌های ساحلی و آبی، منظر صوت که به‌طور خاص به شنیدن صدای پرندگان دریایی و شنیدن صدای امواج اشاره دارد و همچنین فعالیت‌هایی نظیر فضاهای نمایشگاهی، فستیوال‌های ساحلی و فضاهای پخش موسیقی بومی نیز، وابسته به بهبود و ارتقاء مؤلفه‌های زیست‌محیطی نظیر کیفیت آب، کیفیت ساحل و کیفیت هوا می‌باشد.

بررسی‌های انجام‌شده در زمینه شاخص اجتماعی نشان می‌دهد، از آنجایی که ۳۸ درصد افراد شرکت‌کننده در این پرسش‌نامه را کاربران ۱۵ تا ۳۰ سال شکل می‌دهد، توجه به فعالیت‌های گروهی و جمعی و همچنین تنوع عملکردها در این عرصه، باعث افزایش تمایل حضور کاربران در پیاده‌راه‌های ساحلی می‌گردد. همچنین توجه به این مهم می‌تواند سبب جذب گردشگران به این عرصه نیز گردد، زیرا یکی از چالش‌های موجود در نوار ساحلی بندرگناوه، نبود کیفیت مناسب در زمینه فعالیت‌های تفریحی و فرهنگی می‌باشد. از طرفی توجه به عوامل کالبدی نظیر تنوع فضایی و عملکردی، کیفیت مناسب مبلمان شهری و دسترسی مناسب به رستوران، کافه و فضاهای بهداشتی به صورت پراکنده در طول پیاده‌راه، می‌تواند به نوعی نیاز کاربران به فضاهای خدماتی را به نحو مطلوب‌تر بر طرف سازد.

از جمله یافته‌های این پژوهش می‌توان به تمایل کاربران به ایجاد بسترهای کاشت متنوع و کیفیت‌بخشی به مبلمان شهری با درصدهایی مشابه (۸۹ درصد) اشاره کرد. از این رو می‌توان با چیدمان مناسب این دو کیفیت در کنار یکدیگر بر فاکتور هم‌نشینی فضاهای نشست، مکث و حرکت نیز تأثیر به‌سزایی ایجاد کرد. از طرفی دیگر توجه به منظر شبانه و نورپردازی مناسب، به خصوص در مسیر پیاده‌راه ساحلی، سبب ارتقاء امنیت در این محدوده می‌شود و مدت زمان حضور کاربران (به خصوص خانم‌ها) در این عرصه را افزایش می‌دهد. همچنین به منظور ارتقاء ایمنی و امنیت در فضای بازی کودکان بهتر است فضاهای بازی را به گونه‌ای در نزدیکی فضای مکث و نشست خانوادگی جانمایی کرد؛ زیرا یکی از ترجیحات کاربران به‌ویژه خانم‌ها در ارتباط با مؤلفه فضاهای بازی کودک، دسترسی فیزیکی و بصری والدین به این عرصه می‌باشد. این ترجیحات در حالی بیان شده است که در حال حاضر، بسیاری از این مؤلفه‌ها در محدوده مورد مطالعه وجود دارد اما نحوه هم‌نشینی اجزا، عدم یکپارچگی فضایی در بخش‌های مختلف سایت و همچنین نبود کیفیت مناسب این عناصر از یک سو، و نبود کیفیت‌های کالبدی مناسب نظیر کف‌سازی مناسب، دسترسی به مؤلفه‌های خدماتی نظیر فضاهای بهداشتی، فضاهای مکث و نیم‌مکث در طول مسیر پیاده‌راه و عدم نورپردازی مناسب، ایمنی و امنیت در شب از سویی دیگر، سبب نارضایتی کاربران و استفاده‌کنندگان از این عرصه می‌باشد. بنابر نظر استفاده‌کنندگان، مؤلفه‌ها و فاکتورهایی که در کیفیت مناظر ساحلی - به‌طور خاص پیاده‌راه‌های ساحلی - تأثیرگذار است باید سبب شود تا کاربران تمایل و رغبت بیشتری برای حضور در این عرصه را داشته باشند و بیش‌تر از آن‌که وجود یا عدم وجود هر یک از مؤلفه‌ها می‌تواند بر روی این مهم تأثیرگذار باشد، چگونگی کیفیت آن‌هاست که این ایده‌آل را فراهم می‌آورد. به بیانی دیگر، آن‌چه که سبب ارتقاء کیفیت شاخص اجتماعی در پیاده‌راه‌های ساحلی می‌گردد، میزان اثربخشی هر یک از این مؤلفه‌ها بر کیفیت تعامل افراد با یکدیگر است؛ همچنین زمانی می‌توان از کیفیت هر یک از مؤلفه‌های شاخص زیست‌محیطی و اجتماعی در طراحی مناظر

چشم‌انداز دریا و ساحل و وجود فعالیت‌های متنوع را از عوامل مؤثر بر این مهم بیان کردند. نتایج این پژوهش نشان‌دهنده میزان تمایل و علاقه کاربران به فعالیت‌هایی است که در بهبود تعاملات اجتماعی آن‌ها ضمن توجه به مؤلفه‌های و فاکتورهای تأثیرگذار بر کیفیت شاخص زیست‌محیطی اشاره دارد، می‌باشد. همچنین کیفیت شاخص اجتماعی ارتباط دوسویه‌ای با میزان کیفیت و اهمیت شاخص‌های زیست‌محیطی دارد، زیرا یکی از عوامل تأثیرگذار در طراحی مناظر ساحلی به نوعی وابسته به چگونگی کیفیت شاخص زیست‌محیطی در این عرصه می‌باشد. از این رو نیاز به پژوهش‌های مکملی به منظور مقایسه تطبیقی و ارزیابی جدی‌تر در زمینه تأثیر مؤلفه‌های کالبدی و تفریحی- گردشگری در چگونگی بروز کیفیت شاخص زیست‌محیطی در مناظر ساحلی و همچنین میزان تأثیرگذاری مؤلفه‌های عنوان‌شده در جذب گردشگران به شهرهای ساحلی نیز احساس می‌شود.

ساحلی سخن به میان آورد، که علاوه بر تلاش برای بهبود و ارتقاء بستر مورد نظر، به چگونگی کیفیت حضور کاربر در این عرصه نیز توجه گردد. با توجه به ترجیحات کاربران شهر ساحلی بندرگناوه، می‌توان چنین عنوان کرد که توجه به شاخص اجتماعی و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر آن، می‌تواند سبب افزایش مشارکت مستقیم کاربران در برنامه‌ریزی و مدیریت مناظر ساحلی براساس نیازها و اولویت‌های آنان را در طولانی‌مدت گردد. همچنین افزون بر موارد عنوان‌شده، لازم به ذکر است که در بخش انتهایی از پرسش‌نامه که از کاربران خواسته شده بود در صورت تمایل عوامل تأثیرگذار بر بهبود کیفیت پیاده‌راه ساحلی و همچنین ویژگی پیاده‌راه ساحلی مناسب از دید خود را بیان کنند؛ برخی از آن‌ها توجه به کیفیت مسیرهای حرکتی و محدود کردن امکان حضور وسیله نقلیه موتوری را بیان کرده و برخی دیگر نیز تمایل به حضور بسترهای کاشت متنوع، ضمن محدود نکردن ارتباط بصری به

تشکر و قدردانی

این مقاله هیچ حامی مالی و معنوی نداشته است.

تعارض منافع

این مقاله فاقد هرگونه تعارض منافی است.

تاییدیه اخلاقی

نویسندگان متعهد می‌شوند که کلیه اصول اخلاقی انتشار اثر علمی را براساس اصول اخلاقی COPE رعایت کرده‌اند و در صورت احراز هر یک از موارد تخطی از اصول اخلاقی، حتی پس از انتشار مقاله، حق حذف مقاله و پیگیری مورد را به مجله می‌دهند.

درصد مشارکت

نویسندگان اعلام می‌دارند به‌طور مستقیم در مراحل انجام پژوهش و نگارش مقاله مشارکت فعال داشته‌اند.

پی‌نوشت

1. Gehl
2. Jacobs
3. The European Landscape Convention
4. Kaplan
5. Semantic Differential
6. Kolmogorov-Smirnov
7. Friedman Test
8. One Simple T-Test

فهرست منابع

- Abbaszadeh, Shahab, and Sevdâ Tamri. 2013. "Investigation and Analysis of the Components Affecting the Improvement of Spatial Qualities of Pedestrians in Order to Increase Social Interactions: Case Study of Tabriz Education and Valiasr Axes." *Quarterly Journal of Urban Studies* 1(4): 1. https://urbstudies.uok.ac.ir/mobile/article_3668.html. [in Persian]
- Abedini, Asghar, Meysam Saket Hassanloui, and Ali Azhari. 2020. "Development of Natural (Coastal) Tourism with Emphasis on Sustainability: Case Study of Hassanlou Naghdeh Dam Area." *Tourism Planning and Development* 9(32): 107-122. https://tourismpd.journals.umz.ac.ir/article_2754.html. [in Persian]
- Akbarzadeh Moghadam Langarodi, Amir, Hasan Ahmadi, and Seyed Reza Azadeh. 2016. "Evaluation of Urban Sidewalk Quality: Case Study of Alam al-Hoda Sidewalk, Rasht." *Journal of Urban Research and Planning* 7(25): 125-140. <https://ensani.ir/fa/article/download/360012>. [in Persian]
- Alves, Bruna, Javier Benavente, and Óscar Ferreira. 2014. "Beach Users' Profile, Perceptions and Willingness to Pay in Cadiz (SW Spain)." In *Proceedings of the 13th International Coastal Symposium*, 521-526. <https://www.researchgate.net/publication/278115190>
- Anari, Farzad, Naser Eghbali, and Reza Moayedfar. 2019. "Evaluation of Communication Network Structure and Urban Resilience in Eastern Tehran." *Journal of New Attitudes in Human Geography* 12(1): 595-617. https://www.jgeoqeshm.ir/article_92799_db432a7b6489655715cc2be28787f08c. [in Persian]
- Areizaga, Jurgi, Sanò, M, Medina, Raul and Juanes, Jose 2012. "Improving Public Engagement in ICZM: A practical approach." *Journal of Environmental Management* 109: 123-135. <https://www.researchgate.net/publication/227172128>.
- Ariza, Eduard, Jose A. Jimenez, Rafael Sada, Miriam Villares, Josep Pinto, Rosa Maria Sansbello, Fraguell Maria, Elisabet Roca, Carolina Marti Llambrich, Herminia Veldemoro, Ramon Ballester, and Modest Fluvia. 2010. "Proposal for an Integral Quality Index for Urban and Urbanized Beaches." *Environmental Management* 45(5): 998-1013. <https://www.researchgate.net/publication/43100589>.
- Baništer, David. 2008. "The Sustainable Mobility Paradigm." *Transport Policy* 15(2): 73-80. <https://www.researchgate.net/publication/223541451>.
- Barbosa de Araujo, Maria Christina, and Monica F. Costa. 2006. "The Significance of Land-Based Waste Sources for Tourist Beaches." *Pan-American Journal of Aquatic Sciences* 1(1): 28-34. <https://www.researchgate.net/publication/255588378>.
- Barbosa de Araujo, Maria Christina, and Monica F. Costa. 2008. "Environmental Quality Indicators for Recreational Beaches Classification." *Journal of Coastal Research* 24(6): 1439-1449. <https://www.researchgate.net/publication/250083852>.
- Bell, Simon. 1993. *Elements of Visual Design in the Landscape*. London: E & FN Spon. <https://www.researchgate.net/publication/237174536>.
- Bell, Simon. 1999. *Landscape: Pattern, Perception and Process*. Washington, DC: Island Press. <https://www.researchgate.net/publication/237175056>.
- Berque, Joannes, and Matsuda, Osamu. 2015. "Coastal Biodiversity Management in Japanese Satoumi." *Marine Policy* 39: 191-200. <https://www.researchgate.net/publication/257163193>.
- Burgess, Jean, Melanie Limb, and Chris Harrison. 1988. "Exploring Environmental Values through the Medium of small groups: 2. Illustrations of a group at work." *Environment and Planning A* 20. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959378096000234>.
- Beer, A., and C. Higgins. 1999. *Environmental Planning for Site Development*. 2nd ed. London: Taylor & Francis. <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/44484/1/48.pdf>.
- Capri, Salvatore, Matteo Ignaccolo, Giuseppe Inturri, and Michela Le Pira. 2016. "Green Walking Networks for Climate Adaptation." *Transportation Research Part D* 45: 84-95. <https://www.researchgate.net/publication/267727131>.
- Chang, Jeong-In, and Sungsoon Yoon. 2017. "Assessing the Economic Value of Beach Restoration: case of songdo Beach, Korea". *Journal of Coastal Research* 79(10079): 6-10. <https://jcr.kglmeridian.com/downloadpdf/view/journals/coas/79/SI/article-p6.pdf>.
- Chen, Bo, A. Adimo Ochieng, and Bao Zhiyi. 2009. "Assessment of Aesthetic Quality and Multiple Function of Urban Green Space from the users' perspective: The case of Hangzhou Flower Garden, China." *Landscape and Urban Planning* 93: 76-82. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0169204609001145>.
- Cohen, Nevin. 2011. *Green Cities: An A-to-Z Guide* (The SAGE Reference Series on Green Society: (Toward a Sustainable Future-series Editor: Paul Robbins Book 4). Sage. <https://www.amazon.com/Green-Cities-Reference-Sustainable-Future-ebook/dp/B00YFRCTI0>.
- Council of Europe. 2000. European Landscape Convention (Treaty No. 176). <https://hrlibrary.umn.edu/euro/ets176.html>.

- Daniel, Terry C. 2001. "whither Scenic Beauty? Visual Landscape Quality Assessment in the 21st Century." *Land-scape and Urban Planning* 54(1): 267-281. <https://www.researchgate.net/publication/223248778>.
- Didehban, Mohammad, Kourosh Momeni, and Sara Niknam. 2016. "Sidewalk Design with Vitality Approach." *Isfahan Conference Proceedings*. <https://civilica.com/doc/606880/>. [in Persian]
- Divsalar, Asadollah, Esmacil Aliakbari, and Amir Bakhshi. 2018. "Smart Growth and Coastal Cities: Babolsar Case." *Geographical Planning Journal* 8(29): 181-200. https://gps.gu.ac.ir/article_80361.html. [in Persian]
- Faizi, Mohsen, Farhang Mozaffar, Mehraneh Raiti-Damavandi, and Maryam Azimi. 2014. "The Comparison of Public Perception and preference between regular-geometrical and natural-organic urban parks(case study: Laleh park and Daneshjoo park." *Quarterly Journal of Urban Studies* 4(13): 5-16. https://urbstudies.uok.ac.ir/mobile/article_11720.html. [in Persian]
- Farahi Farimani, Maryam, and Mehdi Haghghat Bin. 2017. "Marine Landscape Ecology." *Humans and Environment Quarterly Journal* 43. <https://civilica.com/doc/1872871/>. [in Persian]
- Farajzadeh, Mehdi, et al. 2021. "Urban Pavements and Citizen Perception." *New Attitudes in Human Geography* 13(2). <https://civilica.com/doc/1165012/>. [in Persian]
- Fuente de Val, Gonzalo de la, Jose A. Atauri, and Jose Vicente de Lucio. 2006. "Relationship between Landscape Visual Attributes and Spatial Patterns indices: A test Study in Mediterranean-Climate Landscapes." *Landscape and Urban Planning* 77(4): 393-407. <https://www.researchgate.net/publication/223491638>.
- Garcia Morales, G., Jose Arreola-Lizarraga, Renato Mendoza-Salgado, Jaqueline Garcia-Hernandezc, Pedro RosalesGranod, and Alfredo Ortega-Rubio. 2018. "Evaluation of Beach Quality as Perceived by Users." *Journal of Environmental Planning and Management* 61(1): 1-15. <https://www.researchgate.net/publication/315594832>.
- Gehl, Jan. 2011. *Life Between Buildings: Using Public Space*. Washington, DC: Island Press. <https://www.amazon.com/Life-Between-Buildings-Using-Public/dp/1597268275>.
- Giovinnazzi, Oriana, and Marta Moretti. 2010. "Port Cities and Urban Waterfront: Transformations and Opportunities" *Journal of Land Use, Mobility and Environment* 2. <https://www.researchgate.net/publication/279500940>.
- Hashemi, Negar Al-Sadat. 2015. "Safe Edge Landscape Design." Master's thesis, Tarbiat Modares University. <https://elmnnet.ir/doc/10917191-43522>. [in Persian]
- Heidarzadeh, Ehsan, Mohammad Reza Haghi, and Niusha Zarrin. 2021. "Coastal Strip Satisfaction in Bushehr." *Geographical Urban Planning Research* 9(1): 211-229. <https://www.sid.ir/paper/1062787/fa>. [in Persian]
- Herzog, Thomas, and Gregory A. Smith. 1988. "Danger, Mystery, and Environmental Preference." *Environment and Behavior* 20(3): 320-344. <https://www.researchgate.net/publication/249623914>.
- Huong, Thi Thu Do, Nguyen Dinh Hoe, Lan Tran Dinh, Nguyen Thi Thu Ha, and Nguyen Dac Ve. 2017. "Assessment of Beach Quality in the Northeastern coast of Vietnam by using index method." *Journal of Marine Science and Technology* 17(3): 292-300. <https://www.researchgate.net/publication/321131890>.
- Jacobs, Jane. 1961. *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Vintage. <https://www.amazon.com/Death-Life-Great-American-Cities/dp/067974195X>.
- Kaplan, Stephen. 1987. "Aesthetics, Affect, and Cognition Environmental preference from an Evolutionary perspective." *Environment and Behavior* 19(1): 3-32. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0013916587191001>.
- Lak, Azadeh, and Mina Ramezani. 2018. "Users' Preferences For Designing Spaces Under Urban Bridges As Vital Urban Spaces." *Armanshahr Architecture & Urban Development* 11(23): 225-235. https://www.armanshahrjournal.com/article_69692.html. [in Persian]
- Loomis, David K., and Shona Paterson. 2014. "The Human dimensions indicators of coastal ecosystem services: Managing for social values." *Ecological Indicators* 44: 63-68. <https://www.researchgate.net/publication/258208894>.
- Lynch, Kevin. 1977. *The Image of the City*. Cambridge, MA: MIT Press. <https://www.amazon.com/Image-City-Kevin-Lynch/dp/0262620014>.
- Mahmoudi, Hamid, and Masoud Alimardani. 2015. "Urban Furniture in Coastal Walkways." *Sustainable Architecture and Urban Planning* 3(1): 31-46. <https://civilica.com/doc/607117/>. [in Persian]
- Mehranian, Hamed, and Azizan Marzuki. 2018. "Beach Users' Perceptions Toward Beach Quality and Crowding: A Case of Cenang Beach, Langkawi Island, Malaysia." *Sea Level Rise and Coastal Infrastructure*. <https://www.researchgate.net/publication/327494748>.
- Morales Gisela Garcia, Lizarraga, Salgado Jose Alfredo Arreola, Hernandez Renato Mendoza, Pedro Rosales Grano, and Alfredo Ortega Rubio. 2017. "Evaluation of Beach Quality as Perceived by Users." *Journal of Environmental Planning and Management* 61(3): 1-15. <https://www.researchgate.net/publication/315594832>.
- Naghibi, Maryam, Ahmad Ekhlassi, and Mohsen Faizi. 2022. "Provision of Intervention Strategies to Convert Leftover Spaces to Pocket Parks, with an Emphasis on User Preferences." *Armanshahr Architecture & Urban Development Journal* 14(37): 261 273. http://www.armanshahrjournal.com/article_147104.html. [in Persian]
- Naderi, Maryam, and Omid Ebrahim. 2015. Activating walkways and urban streets with emphasis on the appli-

- cation of environmental graphics. *Journal of Urban management* (41): 49-66. <https://sid.ir/paper/92125/fa>. [in Persian]
- Nieman, Thomas J. 2008. "The Visual Environment of the New York Coastal Zone: User Preferences and Perceptions." Department of Horticulture and Landscape Architecture, University of Kentucky, Lexington, KY, USA. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08920758009361867>.
 - Osgood, Charles E., and George J. Suci, and Percy Tannenbaum. 1967. *The Measurement of Meaning*. Urbana: University of Illinois Press. <https://www.amazon.com/Measurement-Meaning-Charles-Osgood/dp/0252745396>.
 - Peng, Chenchen, and Kazuo Yamashita. 2015. "An Empirical Study on the Effects of the Beach on Mood and Mental Health in Japan." *Journal of Coastal Zone Management* 18(4): 1-6. <https://www.researchgate.net/publication/307792483>.
 - Penn, Jerrod M., Wuyang Hu, Linda Cox, and Lara Kozloff. 2016. "Values for Recreational Beach Quality in Oahu, Hawaii." *Marine Resource Economics* 31(1): 2-17. https://uknowledge.uky.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1020&context=agecon_facpub.
 - Rafieian, Mojtaba, Esfandiar Sedighi, and Marziyeh Pourmohammadi. 2011. "Feasibility Study of Quality Improvement by Pedestrianization of Urban Roads Case Study: Aram Street of Ghom CBD." *Urban and Regional Studies and Research* 3(11): 41-56. https://urs.ui.ac.ir/article_20001_00.html. [in Persian]
 - Rudianto, Tantu, and Gušti Andi. 2014. "An Analysis of Coastal Land conflict in the North of Jakarta coastal area: (A general algebraic modeling system approach)". *Journal of coastal conservation* 18(1): 69-74. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11852-013-0298-4>.
 - Rodella, Ilaria, and Corinne Corbau. 2020. "Linking Scenery and Users' Perception analysis of Italian beaches (case studies in Veneto, Emilia-Romagna and Basilicata regions)." *Ocean & Coastal Management* 183(3). <https://www.researchgate.net/publication/335991512>.
 - Rodella, Ilaria, Fabio Albino Madau, and Donatella Carboni. 2020. "The Willingness to Pay for Beach Scenery and its Preservation in Italy." *Sustainability* 12(4): 1-26. <https://www.researchgate.net/publication/339389642>.
 - Saadati, AmirSam, Vahid Heidar Nattaj, and Novin Tavallaei. 2021. "Utilization of the Environmental Preferences of the Users as an Approach to Improving Urban Riverside Spaces; Case Study: Babolrood Riverside, Babolsar." *Armanshahr Architecture & Urban Development* 15(40): 101-116. http://www.armanshahrjournal.com/article_89057.html. [in Persian]
 - Saghafi Asl, A., M. Haghlesan, and A. Abdollahzadeh Taraf. 2012. "The Role of Pedestrian Streets in Sustainability of Urban Spaces: Case study: Tabriz Tarbiyat Street, Iran." *Advances in Natural and Applied Sciences* 6(6): 1014-1021. <https://www.researchgate.net/publication/261222494>. [in Persian]
 - Samsunlu, A., and L. Akça. 1998. "Coastal Pollution and Mitigation Measures in Turkey." *Water Science and Technology* 39(8): 13-20. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0273122399001821>.
 - Semeoshenkova, Vera, and Allan Williams. 2011. "Beach Quality Assessment and Management in the Sotayento (Eastern) Algarve, Portugal." *Journal of Coastal Research* SI 64: 1282-1286. <https://www.researchgate.net/publication/265519638>.
 - Semeoshenkova, V., A. Newton, A. Contin, and N. Greggio. 2017. "Development and Application of an Integrated Beach Quality Index (BQI)." *Ocean & Coastal Management* 143: 74-86. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0964569116301661>.
 - Shaaban, K. 2019. "Assessing Sidewalk and Corridor Walkability in Developing Countries." *Sustainability* 11: 3865. <https://www.researchgate.net/publication/334513904>.
 - Shieh, Esmacil, and Sajad Alipour Eshliki. 2010. "Investigates the Contributory Factors of Coastal Tourism Improvement with Regard to Sustainable Tourism Criteria; Case Study: Ramsar Coast." *Armanshahr Architecture & Urban Development* 3(5): 155-168. [in Persian]
 - Subiza-Pérez, M., L. Vozmediano, and C. San Juan. 2020. "Green and Blue Settings as Providers of Mental Health Ecosystem Services, Comparing Urban Beaches and Parks and Building a Predictive Model of Psychological Restoration." *Landscape and Urban Planning* 204: 1-8. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0169204620303418>.
 - Valizadeh, Negar, and Alireza Andalib. 2017. "Designing the public realm considering the relationships between activity patterns and design features (case study: Persian Gulf Martyrs Lake Area, District 22, Tehran)." Paper presented at the *International Conference on Civil Engineering, Architecture and Contemporary Urbanism of Iran*, Tehran. <https://elmnnet.ir/d/20758107-11601/source>. [in Persian]
 - Wood, Lisa Jane, Lawrence D. Frank, and Billie Giles-Corti. 2010. "Sense of community and its relationship with walking and neighborhood design". *Social Science & Medicine* 70(9): 1381-90. <https://www.researchgate.net/publication/41622280>.
 - Woolley, Helen. 2003. *Urban Open Spaces*. New York: Spon Press. <https://www.researchgate.net/publication/286470807>.

<p style="text-align: center;">نحوه ارجاع به این مقاله</p> <p>صیادی، سها، مهدی خاکزند، و محسن فیضی. ۱۴۰۴. کاربست ترجیحات کاربران در راستای ارتقاء کیفیت پیاده‌راه‌های ساحلی، مورد مطالعاتی: شهر ساحلی بندرگناوه. نشریه معماری و شهرسازی آرمان‌شهر ۱۸ (۵۳): ۶۷-۸۶.</p> <p>DOI: 10.22034/AAUD.2026.473831.2912 URL: https://www.armanshahrjournal.com/article_243937.html</p>	
---	---

<p>COPYRIGHTS</p> <p>Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Armanshahr Architecture & Urban Development Journal. This is an open- access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License.</p> <p>http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/</p>	
---	---